

Biblioteksbladet

nr 8:2005

årgång 90

ANURAG ACHARYA:
Mannen bakom Google Scholar

MALMÖ HÖGSKOLAS BIBLIOTEK:
En orkan av luft och ljus

MONIKA FAGERHOLM:
Om att läsa och skriva

- 3 Mannen bakom Google Scholar. *Lars Iselid*
- 6 Aktionsgruppen för barnkultur. *Henriette Zorn*
- 7 Biblioteken – nu även en hjärtefråga för kulturminstern? *Henriette Zorn*
- 8 Språkpropositionen. *Annina Rabe*
- 10 Orkanenbiblioteket i Malmö. *Jakob Harnesk*
- 15 Forskningsbiblioteken 2004: E-böckerna tar över. *Martin Aagård*
- 16 Övervakningskameror på bibliotek: Göteborgs UB fick rätt. *Jon Erik Nordstrand*
- 18 Dag Hammarskjöld-biblioteket. *Martin Aagård*
- 19 "Jag hade mina mammor på biblioteket". *Monika Fagerholm*
- 20 *Lena Kjersén Edman* skriver om "Den amerikanska flickan" av *Monika Fagerholm*.
- 22 Dewey Decimal Classification. *Magdalena Svanberg*
- 26 Årets "Framtidsspanare". *Henriette Zorn*
- 27 Biblioteken lånar ut friskvård. *Henriette Zorn*
- 28 Enkät gav besked om nöjda besökare. *Henriette Zorn*
- 31 Kulturrådsmiljoner synliggör kulturtidskrifterna. *Annina Rabe*

Avdelningar

- 12 nytt i korthet
- 24 utblick
- 28 recensioner
- 30 saxat
- 32 inblick
- 34 vem är...?
- 35 Besserwisser
- 36 föreningsnytt
- 38 kalendarium

FOTO: PETER AXELSSON

"GUB får det KB inte fick: tillstånd till övervakningskameror". Så löd rubriken på en artikel som publicerades i BBL för drygt två år sedan. Den handlade om Göteborgs universitetsbibliotek som i en dom i kammarrätten fick rätt att använda övervakningskamera i en specialläsesal för dyrbart material. Kammarrätten i Göteborg avtog därmed Justitiekanslerns (JK:s) överklagan.

Ett par år tidigare hade KB drivit ett liknande mål i Stockholm. I det fallet valde dock kammarrätten att gå på JK:s linje och KB nekades tillstånd till övervakningskameror i specialläsesal.

När det gäller Göteborg ansågs saken vara klar i och med kammarrättens beslut. Så enkelt var det emellertid inte ty JK beslutade att ta frågan vidare till Regeringsrätten. Målet avgjordes nyligen. "Det är inte var dag som ett bibliotek processar mot JK ända upp i regeringsrätten. Än mindre vanligt torde det vara att biblioteket vinner", skriver Jon Erik Nordstrand, som på egen hand drev målet under den tid han var verksam vid Göteborgs universitetsbibliotek. I en personligt hållen text redogör han för alla turer i den juridiska snårskogen (där juridiken i själva verket var rätt enkel) men där orden inte alltid betyder det man tror att de betyder.

En smula fundersam över vad orden egentligen betyder kan man också bli när man läser regeringens språkpolitiska proposition "Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik". I ett av de fyra mål som regeringen föreslår för en nationell språkpolitik står det att "Svenska ska vara ett komplett och samhällsbärande språk". Det är det där lilla ordet komplett som jag hakar upp mig på. Språk är ju någonting som hela tiden utvecklas. När eller i vilket skede blir ett språk komplett? Språkpropositionen ger inga besked om det men läser man det finstilla kan man gissa sig till att med komplett avses att man ska arbeta för att svenska språket och svensk terminologi ska användas inom så många områden och samhällssektorer som möjligt: "Förluster i användningsområden för svenskan kan minska möjligheterna till insyn och demokratisk delaktighet och kontroll". Men fortfarande känns "komplett" komplett fel i sammanhanget...

I språkpropositionen, vars viktigaste punkter avseende biblioteken vi sammanfattar i detta nummer, lyfts både skolbiblioteken och arbetsplatsbiblioteken fram. Bibliotek, framför allt skolbibliotek, har blivit riktigt populärt på regeringsnivå – t o m kultur- och utbildningsministern lät härom sisten förstå (när Aktionsgruppen för barnkultur presenterade sin rapport), att bibliotek, det är något som engagerar honom särskilt. Inte vinner man kanske några val på att försvara bibliotekslagen men väl sympatier.

I detta nummer har vi också gjort ett nedslag i Malmös senaste arkitektoniska skapelse, Orkanenbiblioteket. Vi har också en intervju med mannen bakom Google Scholar, Anurag Acharya, och mannen som inom kort kliver in som chef för Svenska Barnboks-institutet, Jan Hansson. Läs också den text som årets Aniarapristagare, Monika Fagerholm, har skrivit. Hon har, som ni kommer att märka, en alldeles särskild koppling till biblioteksvärlden.

Men inget är komplett. Inte heller detta nummer...

Henriette Zorn

Tidskrift för Svensk Biblioteksforening

Postadress

Box 3127
103 62 Stockholm

Besöksadress

Saltnätargatan 3A
Svensk Biblioteksforening
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksforenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensjonärer 175:-). Övriga betalar 500:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Annika Eriksson (ledig)
Åsa Ekström (vik) 08-545 132 43
Annina Rabe 08-545 132 43
ar@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Orkanenbiblioteket i Malmö, foto: Åke E:son Lindman

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson,
Box 109, 133 22 Saltsjöbaden
tel. 08-717 87 99 eller 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Federativ Tryckeri ab, Stockholm
ISSN 0006-1867

Svensk Biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen genom att utveckla effektiva samarbetsformer mellan bibliotek och genom att driva opinion i frågor av betydelse för biblioteks- och informationsområden.

Denna tidning gick i tryck den 26 okt.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

Anurag Acharya: "Jag kan inte svara på frågor om Google"

Lars Iselid från Umeå universitetsbibliotek deltog i en konferens i Köpenhamn och fick för BBL:s räkning möjlighet att ställa frågor till mannen bakom Google Scholar.

– VÅRT MÅL ÄR ATT bygga den bästa sökmotorn för forskningsinformation, sökbart från en och samma ingång, sa Anurag Acharya från Google Scholar i sitt tal på konferensen Building the Info Grid, i Köpenhamn i slutet av september.

– Vi vill hitta all forskningsinformation överallt, från alla länder, på alla språk, i alla typer av källor – problemet är att bara en liten del finns on-line, fortsatte Anurag Acharya och syftade på alla vetenskapliga tidskrifter som bara delvis finns digitaliserade eller inte alls.

BBL fick möjlighet till en pratstund med mannen bakom Google Scholar i en surrig studentmiljö vid Köpenhamns Handels-högskola där konferensen gick av stapeln.

När jag innan föreläsningen ber om en intervju tvekar Anurag Acharya inte en sekund utan ser mer smickrad än försvarsinriktad ut. Man kan inte låta bli att tänka på att han jobbar för ett av IT-världens mest framgångsrika företag. Däremot tillägger han vänligt men bestämt:

– Jag kan inte svara på frågor om Google. Jag försäkrar att jag bara är intresserad av att prata om Google Scholar.

Googles dominans i sökvärlden och dess påverkan på bibliotekens användare har blivit en allt mer viktig fråga i biblioteksvärlden. Kritikerna hävdar att Google inte har samma svars kvalitet som traditionella referensdatabaser, men många undersökningar visar hur frekvent använt Google ändå är av biblioteksanvändarna, däribland forskarna.

I en enkät som John Regazzi från Elsevier gjorde inför ett föredrag på NFAIS annual conference 2004 ställde han följande fråga till bibliotekarier och forskare: Vilka vetenskapliga och medicinska resurser använder du eller är du förtrogen med? Bibliotekarierna svarade Science Direct, ISI Web of Science och PubMed. Forskarna svarade Google, Yahoo och PubMed.

I november 2004 överraskade Google med att lansera en specialiserad sökmotor för forskningsmaterial under namnet Google Scholar. Helt gratis för vem som helst med tillgång till Internet och helt utan annonser. Även om Google Scholar fortfarande lider av barnsjukdomar är den en allvarlig konkurrent – både när det gäller ämnestäckning och citeringssökning – till Web of Science och Elseviers nya flaggskepp Scopus.

Kan vi säga upp våra egna dyra referensdatabaser nu och nöja oss med Google Scholar som är gratis? Och som dessutom hjälper biblioteken att visa upp sitt bestånd genom att stödja alla link resolvers på marknaden? Det har blivit en viktig fråga för främst forsknings- och företagsbiblioteken.

Med en link resolver kan man få sitt bestånd av artiklar kopplade till varje enskild referens i Google Scholar genom att en länk direkt till artikeln visas i träfflistorna. Eller är det kanske så att täckningen är för ofullständig i Google Scholar och sökmöjligheterna för bristfälliga än så länge?

I motsats till Google indexerar Google Scholar både den fritt tillgängliga webben och den sk proprietära webben, dvs även delar av det som man bara kommer åt via Internet om man betalar.

Google Scholar samarbetar med en mängd vetenskapliga förlag som säljer sina tidskrifter kommersiellt. Man har kommit överens om att indexera fulltexten i varje artikel även om inte hela artikeln visas i träfflistan. Elsevier och American Chemical So-

ciety har man däremot inget samarbete med.

– Jag har hört många säga att Google Scholar bara är en resurs för länder som inte har tillgång till bra referensdatabaser, sade Anurag Acharya till åhörarna.

Ändå visar användningen av Google Scholar att bland annat forskningsintensiva länder som USA, Storbritannien, Australien och Tyskland hör till dem som är de största användarna.

I en undersökning från California Digital Library, UCLA, som presenterades i augusti i år, frågade man respektive biblioteksenheter inom universitetet om deras användning av Google Scholar. Svaren visade att de flesta bibliotekarier inte använder Google Scholar alls. Några av orsakerna som nämndes var: "Jag är osäker på vad Google Scholar innehåller", "Vi använder 'riktiga' databaser istället", "Jag väntar på att Google Scholar ska utvecklas mer".

De få som använde Google Scholar motiverade sin användning med: "Hitta material som inte finns i databaser", "För att belägga en referens", "Går fortare att hitta en fulltextkälla", "För att belägga kapitel i böcker och konferenstryck".

Det är uppenbart att synsätten skiljer sig mellan bibliotekarier som förordar tydlig metadata och kontrollerade ämnesord och de googlifierade dataingenjörerna som förordar textutvinning* (eng. textmining) och språktekniska lösningar. Det märktes också dels under föreläsningarna, dels på de frågor som Anurag Acharya fick från publiken.

Är det bibliotekarier med och utvecklar Google Scholar?

– Nej.

Planerar Google Scholar att utveckla tjänsten med ämnesordsordssökning?

– Inte i dagsläget.

Hur ska Google Scholar hitta annan forskningsinformation än det som traditionellt publiceras i artikelform tex DNA-sekvenser och annat råmaterial?

– Använd Google.

Varför har Google Scholar så dålig täckning av humaniora?

– Vi jobbar på det.

När vi några timmar senare sätter oss ner för en pratstund med Anurag Acharya visar han sig vara tillmötesgående och frispråkig. Men han pratar med en tidvis intensivt tungtrullande indiskengelska som inte alltid är helt lätt att förstå.

Berätta lite om din bakgrund?

– Jag utbildade mig till dataingenjör i Indien men fick min doktorsgrad i USA. Därefter började jag för fem år sedan jobba för Google med att utveckla indexeringen och sökroboten i Googles sökmotor. Sedan två år arbetar jag med Google Scholar.

Hur många är ni som jobbar med Google Scholar?

– Vi är två stycken. Jag och Alex Verstak. Sedan får vi ju viss teknisk hjälp från andra inom Google.

Och vem kläckte idén till Google Scholar?

– Det var mest min idé.

Är ett av syftena att konkurrera med Web of Science som länge varit den enda större multidisciplinära källan med citeringssökning i vetenskapligt material?

– Nej, nej, nej, vi tävlar inte med någon.

Vad har ni för planer vad gäller finansieringen av Google Scholar?

– Vi har inga planer på att ta betalt av våra användare som kan söka fritt i Google Scholar, eller bibliotek som fritt kan visa sitt bestånd. Vi gör det som alltid varit tradition hos Google. Först utvecklar vi produkten sedan hittar vi på en finansieringsmodell. Ta bara Googles sökmotor som exempel. Från det att produkten lanserades till det att man hittade rätt finansieringsmodell, tog det två år.

Det sägs ju att idén med PageRank i Googles relevansalgoritm inspirerades av tankarna i citeringsdatabaserna. Dvs ju fler citeringar desto viktigare är en källa. Men i PageRank ges ju inkommande länkar – webbens motsvarighet till citeringar – olika värde. Har ni tittat på om citeringarna är bra eller dåliga citeringar?

– Vi har bara kontrollerat varifrån citeringarna kommer, inte om citeringarna är bra eller dåliga. Citeringar från vissa källor ges högre värde i relevansrankingen men inte i beräkningen av antal citeringar.

I FAQ (frequently asked questions) om Google Scholar nämns hur er relevansalgoritm fungerar?

Är det alla kriterier ni använder eller är algoritmen lika avancerad och hemlig som i Google?

– Vi har många andra kriterier än de vi nämner där. Vi använder det mesta från algoritmen i Google också.

Google Scholar har kritiserats för att indexera källor som inte är strikt vetenskapliga. Och du sa i ditt tal att rankingalgoritmen gör en naturlig kvalitetskontroll genom rangordning av träffarna precis som i Google. Är du inte orolig för att även Google Scholar kan utsättas för manipulering?

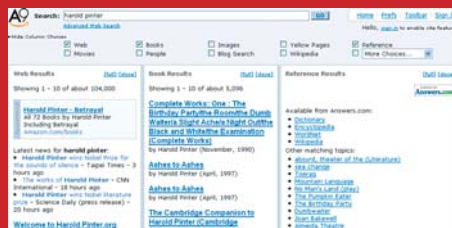
– Det är möjligt att vi kommer att bli utsatta men då kommer vi att lösa det i relevansrankingen.

Google Scholar lider av en hel del dublettproblem. Vad gör ni åt dem?

– Vi jobbar aktivt med det. Bland annat försöker vi sammanföra samma artikel om den finns publicerad både på en konferens, eventuellt i ett preprintarkiv och i en tidskrift. Vi betraktar den som en och samma källa när vi beräknar citeringar.

Varför har Google Scholar i jämförelse med andra referensdatabaser så dåligt med avancerade sökmöjligheter? Tex sökning på ISSN* eller författarens adress?

– Vi har de avancerade sökmöjligheter som folk använder. Till exempel författarsökning. När vi ser att det finns ett behov hos användarna av mer avancerade sökmöjligheter kanske vi utvecklar det.

En sökning på ISSN aktiverar miniräknarfunktionen i Google. Man kan alltid hoppas att utvecklingarna i sina analyser av söklaggarna förstår behovet av sökning på ISSN.

Amazonägda Ag.com integrerar bl a webbsökning från Google med boksökning från Amazon men i motsats till traditionella metasöktjänster, som blandar träffar, presenteras träfflistorna i spalter var för sig.

Texas University Library har valt att visa upp Google Scholar tydligt med logotyp och sökruta från ingångssidan på deras webbplats.

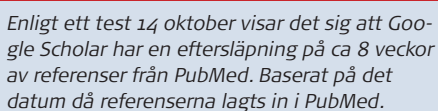
Peter Jacso, professor i Biblioteks- och Informationsvetenskap vid University of Hawaii, USA, skrev i en tidig utvärdering av Google Scholar: "Det underliggande problemet med Google

–Det är möjligt men vi har inte tänkt så långt. Vi har många andra frågor att lösa först.

Det är inte svårt att bli lätt hypnotiserad av ännu en av Googles geniala sökprodukter trots att man försöker behålla sitt professionella, kritiska öga. En sökmotor för forsk-

Bibliotekens problem är inte pengarna, vilket ibland används som förevändning när bibliotekens framsteg jämförs med Google. Skulle alla bibliotek runtom i världen bara avsätta några procent i sina budgetar skulle de utan problem tillsammans överstiga Googles finansiella muskler. Eller är det kanske så att biblioteken helt borde överlämna åt kommersiella aktörer att utforma gränssnitten? Att bibliotekens roll borde koncentreras mer till att ta hand om att utbilda användarna i användningen av dessa gränssnitt? Det är nog vad Google Scholar vill och deras locktoner är att erbjuda detta gränssnitt gratis.

Umeå universitetsbibliotek

URL:[http://www.cdlib.org/inside/assess/evaluation activities/docs/2005/googleScholar summary 0805.pdf](http://www.cdlib.org/inside/assess/evaluation%20activities/docs/2005/googleScholar_summary_0805.pdf)

För lite och för orättvist

Den offentligt stödda barnkulturen är underdimensionerad och ojämnt fördelad. Nationella mål finns men de sipprar inte ned i verksamheterna och de följs inte upp. Det är några slutsatser som Aktionsgruppen för barnkultur drar i sin kartläggning över den offentligt finansierade kulturen för barn upp till 18 år.

FOTO: EIGERT PETERSSON

DEN AV REGERINGEN TILLSATTA Aktionsgruppen för barnkultur valde att presentera sin rapport i halvlek – drygt ett halvår innan slutrapporten ska lämnas.

– Vi släpper i halvlek för att vi under den tid som är kvar vill få in så mycket åsikter som möjligt. Vi vill ha debatt och vi vill också fråga barn och unga vad de tycker, sade Lotta Lundgren, ordförande i aktionsgruppen (förr kallades det statlig utredning men visst, aktionsgrupp låter ballare) när kartläggningen presenterades i början av oktober.

Aktionsgruppens utredare har kommit fram till att de kulturpolitiska målen inte uppnås och att det inte finns någon tydlig strategi för hur de nationella målen ska uppnås eller följas upp. Kulturrådet har till exempel i uppdrag att värna om barns rätt till eget skapande men har varken medel att fördela eller möjlighet att följa upp resultaten. Ungdomsstyrelsen i sin tur har visserligen 200 miljoner kronor per år att fördela till ungdomsföreningar men inget kulturuppdrag.

Det saknas en tydlig samordning mellan uppdrag som gäller barns eget skapande och pengar till verksamhet som bedrivs lokalt och regionalt. Möjligen kan det hänga samman med att det är på statlig nivå som de barnkulturella målen formuleras men det är kommunerna som ska realisera och stå för slantarna.

– De kulturpolitiska målen har liten betydelse på kommunal nivå, ute i kommunerna upplever man målen ofta som för abstrakta och allmänna, menar Lotta Brillioth Biörnstad, utredare.

Kartläggningen ger också vid handen att det visst finns en hel del barnkultur i Sverige men för lite i förhållande till antalet barn. Trots att till exempel nästan hälften av alla besök på museernas visningar är barn från förskola och skola arbetar bara 6 % av museernas personal med barn- och ungdomsfrågor. De statliga museerna har lägst andel pedagogisk personal: 18 av 1207 årsverken på 24 museer. Ett annat exempel är barnboksutlåningen på bibliotek. Barnböcker står för 43 % av utlåningen på folkbiblioteken. I Sorsele arbetar en barnbibliotekarie med cirka 630 barn, i Nyköping går det en barnbibliotekarie på drygt 11000 barn. I tolv kommuner saknas barnbibliotekarie helt. Dessutom finns det ingen särskild utbildning för blivande barnbibliotekarier. Lägg därtill att cirka 500 filialer har lagts ned under de senaste tjugo åren. Det finns visserligen inga siffror på hur filialnedläggningar påverkar barnens biblioteksvanor. Men för barn har närhet till kultur betydelse och i det perspektivet kan man anta att en filialnedläggning gör det svårare för barnen att ta sig till biblioteket. Rent generellt är annars biblioteken tvivelsutan och glädjande nog den kulturinstitution som är allra mest besökt av barn.

Kartläggningen visar att det är stora skillnader både inom och mellan konstarterna. Litteratur är den konstart som fungerar bäst, musik den som fungerar sämst när det gäller andelen satsade pengar som kommer barnen till del. Under 2004 gavs det till exempel ut 468 svenska böcker i original för barn och unga. Antalet skivor med nyskriven musik för barn, utgiven samma år, gick att räkna på ena handens fingrar.

Rent allmänt slår utredarna fast att det finns en massa bra projekt, och många som är engagerade i barnkultur, men ”efter 30 år av barnkulturpolitik borde man kunna förvänta sig ett mer strategiskt arbete, med en tydlig röd tråd mellan mål, uppföljning och utveckling.”

Henriette Zorn

FAKTA

Aktionsgruppen för barnkultur är en kommitté utsedd av regeringen. Den består av sju ledamöter och en ordförande.

Kommittén ska kartlägga och analysera den offentligt finansierade kulturen för barn samt lämna förslag hur barnkulturens ställning kan stärkas.

Kommittén påbörjade sitt arbete hösten 2004 och ska lämna sitt slutbetänkande med förslag och åtgärder våren 2006.

Utredningen, ”Det ser lite olika ut...” En kartläggning av den offentligt finansierade kulturen för barn, finns på www.barnkultur.se där också kommitténs arbete fortlopande redovisas.

Heltäckande kanal?

Ja, med Media Direkt.

Med Media Direkt™ får du tillgång till en heltäckande beställningskanal för alla typer av medier. Här finns böcker förstås – plastade, biblioteksbundna och helt outrustade. Men även talböcker, språkkurser, film, spel, ljudböcker, noter, musik...

Du kan göra både enkla och avancerade sökningar. Media Direkt är skraddarsydd för bibliotekens professionella krav. Och det innebär att du kan lägga mera tid på det utåtriktade arbetet.

Media Direkt från Bibliotekstjänst. Mer frigörande kan det knappt bli.

www.btj.se/mediadirekt

Spana in våra unika urval i Media Direkt. Under Aktuella erbjudanden hittar du ständigt nya och spännande titlar för skolor och bibliotek. Som böckerna man talar om i radio och tv och erbjudanden till lågpris.

Bibliotekstjänst

Biblioteken – nu även en hjärtefråga för kulturministern?

BARNKULTUR, närmare bestämt barns och ungas läsning är något som Leif Pagrotsky gärna pratar mycket och länge om. Men numera tycks även biblioteken ha fått en framträdande plats i hans hjärta. När Aktionsgruppen för barnkultur presenterade sin kartläggning vid ett pressmöte deltog Leif Pagrotsky och betonade sitt särskilda engagemang för biblioteken. Han passade också på att slå ett slag för bibliotekslagen.

– Vi kan inte skicka polisen på biblioteken för att de inte köper in böcker eller för att det inte finns tillräckligt med personal. Men bibliotekslagen är ändå ett oerhört kraftfullt verktyg för dem ute i kommunerna som engagerar sig.

Samtidigt uttryckte han en oro. För lagen och för vad som händer med den vid en borgerlig valseger då oppositionen, enligt Pagrotsky, är enig om att avskaffa den. Minns det vankas valår...

Överlag var han annars väldigt positiv till Aktionsgruppens kartläggning.

– Barnkulturen behöver högre status. Den kräver långsiktighet och inga enkla och snabba lösningar. Vi vill ha höga ambitioner i Sverige på barnkulturområdet och vi ska vara ledande på det här området. Jag tycker att det är rimligt att ha den ambitionen menade Leif Pagrotsky.

Han menade också att rapportens slutsatser ger anledning att fundera över om man kanske ska satsa resurser på att skaffa sig kunskap om barnkulturområdet snarare än

FOTO FRIDA HEDBERG.

på verksamheter: skaffa statistik, göra inventeringar och analyser för att sedan kunna satsa på rätt verksamhet.

– Regeringen har beslutat att göra 2007 till ett Barnkulturår. Det ger oss chansen att fästa uppmärksamheten på vad som kan göras bättre.

HZ

Skol- och arbetsplatsbibliotek uppmärksammas

Regeringens språkproposition visar återigen att lobbyarbetet för skolbibliotek har varit framgångsrikt. Lite oväntat visar det sig också att arbetsplatsbiblioteken upplever något av en renässans, i alla fall om regeringen får som den vill. BBL presenterar en sammanfattning av språkproppens viktigaste punkter för biblioteken.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN har Sverige fått en samlad svensk språkpolitik. Denna presenterades nyligen i "Bästa språket" den första språkpolitiska propositionen, vars titel lite samtidstestetligt anspelar på Fredrik Lindströms populära tv-serie "Värsta språket". Anledningen till denna samlade regeringssatsning är att språksituationen i Sverige har förändrats. Sverige har blivit ett mångspråkigt land där över en miljon människor har utländsk bakgrund och många har svenska som andra språk. Fem språk har numera status som erkända internationella minoritetsspråk; Engelskan används i allt större utsträckning i Sverige som därtill alltjämt är ett klassamhälle där tillgången till det språk som används i det offentliga livet inte är en självklarhet för alla.

Den samlade svenska språkpolitiken, enligt propositionen, behövs för att "främja det svenska språket, för att alla i Sverige skall ges möjlighet att tillägna sig det, och för att teckenspråkiga och Sveriges erkända nationella minoriteter skall få möjlighet att använda, utveckla, samt i vissa fall återerövra sina språk".

De fyra mål som regeringen föreslår för en nationell språkpolitik är därför:

- Svenskan skall vara ett huvudspråk i Sverige.
- Svenskan skall vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan skall vara världad, enkel och begriplig.
- Alla skall ha rätt till språk: att utveckla

och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk. För biblioteken är det kanske främst den sista punkten som är av betydelse. Regeringen utvecklar: "Vidare är tillgången till litteratur och läsning förutsättningar för tillägnandet och för en god utveckling av svenska språket.

I budgetpropositionen (se BBL nr 7:2005) avsatte regeringen extra statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. I språkpropositionen betonas än en gång att "Skolbibliotekarier är en grupp som kan prioriteras för att stärka skolans arbete med elevernas läsfärdighet". Men, återigen, det är fortfarande kommunerna själva som bestämmer hur pengarna skall användas. Det finns inga garantier för att skolbiblioteken kommer att gynnas. Dock poängteras att "Skolbibliotekets roll i skolarbetet är betydelsefullt", och man nämner också Språkrum – Myndigheten för Skolutvecklings uppdrag att bland annat stärka skolbibliotekets pedagogiska roll. En del av arbetet har skett med betoning på fördjupat samarbete mellan bibliotekarier och pedagoger i förskolan.

Folk- och skolbibliotek kommer också att särskilt uppmärksammas i samband med att förbättra språkutvecklingsmöjligheten för elever med utländsk bakgrund, både vad gäller svenska språket och modersmålet.

I synnerhet lyfts läsfrämjande åtgärder fram i det avsnitt som handlar om allas rätt

till att kunna tillägna sig det svenska språket. Där betonar man att "läsning och litteratur har stor betydelse för språkutvecklingen, varför det är angeläget att nå nya och ovana läsare". Här har bland annat bibliotekarier en särskilt viktig roll.

Vikten av läsfrämjande åtgärder återkommer i det avsnitt som behandlar tillgången av barn- och ungdomsböcker på andra språk än svenska. För barn och ungdomar med ett annat modersmål än svenska bör de läsfrämjande åtgärderna stärkas, och särskilda insatser bör göras för att förbättra tillgången till litteratur på andra språk. Regeringen föreslår att Kulturrådet ges uppdraget att återkommande samla in uppgifter och publicera information om barn- och ungdomsböcker på andra språk än svenska.

En lite oväntad och glädjande del av Språkpropositionen är att arbetsplatsbiblioteken får ganska stort utrymme. Regeringen bedömer att insatser för litteratur och läsning på arbetsplatser ger goda resultat när det gäller att nå nya och ovana läsare. Därför anser man att Kulturrådet bör få i uppdrag att stödja långsiktiga projekt som En bok för alla. LO, som tung remissinstans, föreslår att Kulturrådet skall ges ökade resurser för att med riktade insatser mot arbetslivet och folkbiblioteken stärka läsfrämjande insatser. Detta arbete skulle ske i samverkan med de fackliga och folkbildande organisationerna. Kulturrådet svarar dock att biblioteken har samma möjlighet att bedriva en målgruppsinriktad verksamhet som har samma syfte som den som bedrivs

Spana in våra unika urval i Media Direkt. Under Aktuella erbjudanden hittar du ständigt nya och spännande titlar för skolor och bibliotek. Som böcker, na man talar om i radio och tv och erbjudanden till lågpris.

Ljliöt enkelt?

Ja, med Media Direkt.

Media Direkt™ är en heltäckande beställningskanal för alla typer av medier. Den innehåller cirka 100 000 artikelposter och är skräddarsydd för bibliotekens professionella krav.

Här finns både tillgängliga titlar och sådana som inte är utgivna än. Varje år tillkommer 8 000 nya lektörsomdömen i Media Direkt. Plus 1 500 redaktionella notiser för framför allt spelfilmer. Och 3 000 korta innehållsbeskrivningar som ofta finns på plats redan innan boken är utgiven.

Media Direkt från Bibliotekstjänst. Enklare kan det knappt bli.

www.btj.se/mediadirekt

Bibliotekstjänst

inom ramen för arbetsplatsbiblioteken. "Det sker genom särskilda projekt, ändrade öppettider och andra åtgärder som gör biblioteken mer tillgängliga för allmänheten".

Här skulle man kunna invända att fördelen med arbetsplatsbibliotek naturligtvis är att böckerna finns tillgängliga direkt på arbetsplatsen. Sedan gammalt vet vi att i synnerhet män inom LO-yrkena procentuellt sett är dåliga biblioteksbesökare. I LO:s studie "Läsa böcker" framgår att andelen män inom LO som inte alls läser böcker har ökat markant mellan 1999 och 2003, från 38 procent till 47 procent.

Statsbidrag kan sökas från Kulturrådet för etablering av arbetsplatsbibliotek, och En bok för alla verkar aktivt för etablering av arbetsplatsbiblioteken genom sina bokpaket och bokombudsutbildningar.

Antalet arbetsplatsbibliotek har sjunkit drastiskt under den senaste tioårsperioden. Det vill regeringen ändra på. Man föreslår därför att Kulturrådet bör ges i uppdrag att inom ramen för läsfrämjande projekt och "Kultur i arbetslivet" särskilt stödja och verka för långsiktighet inom dessa områden. Därutöver bör Kulturrådet, i samarbete

med En bok för alla, även fortsättningsvis få i uppdrag att undersöka hur litteratur och läsning ytterligare kan främjas på arbetsplatserna genom t ex arbetsplatsbibliotek.

Många vackra ord, alltså. Och inte minst, ännu ett bevis på att seriöst lobbyarbete lönar sig vilket vi har kunnat se i fallet skolbibliotek. Men hur mycket innebär det då i reda pengar? Sammantaget beräknas förslagen i propositionen under 2006 uppgå till fem miljoner kronor. Av dem går cirka två miljoner kronor till området Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter, i första hand för utgivningen av Litteraturens klassiker.

Annina Rabe

Digital BiblioteksGUIDE

WAGNER

www.wagnerform.se

SJÄLVBETJÄNINGSTERMINALER från CODECO

MARK 3

Terminal för utlån och återlämning. Fristående placering i bibliotekslokal.

MARK 4

Återlämningsterminal För fast placering i
– bibliotekslokal
– lobby
– i vägg mot gata
medger 24 timmars återlämningsservice.

PLASTFODRAL TILL CD-DVD-VIDEO-CDROM från Sund Sound

Platsbesparande
Streckkod & larm på mediet
Anpassade för användning i självbetjäningsterminaler

Codeco Sverige AB

Box 1938
581 18 Linköping

Telefon 013-23 99 50
Fax 013-23 99 55
Web www.codeco.se

CODECO

Malmö bygger på sin självbild

FOTO: PER EGEVAD

En magnifik utsikt, mycket ljus och luft. Jakob Harnesk blir imponerad av Malmö högskolas nya bibliotek.

LYSSNA TÄNKA TALA lyssna tänka tala lyssna tänka tala. Orden pryder fasaden på Malmö högskolas nyinvigda bibliotek och Lärarutbildning. Ord som framträder för att sedan försvinna.

Allt eftersom man promenerar längs med den gröna veckade fasaden framträder fler ord och inskriptioner. Citat från poeter som Hjalmar Gullberg och Timbuktu, ord som 'kunskap' och 'information' på kända och okända språk. Fler än en person har karaktäriserat fasaden som läcker. The writing is finally on the wall.

I slutet av september invigdes det nya

biblioteket vid Malmö högskola, högst upp på femte våningen i ett hus som också inrymmer Lärarutbildningen vid högskolan. Det brukar sägas att bibliotek alltid skall ligga på bottenvåningen men jag tror att många är beredda att ompröva den uppfattningen efter att ha sett utsikten från detta bibliotek. Den är helt enkelt magnifik. De 5,5 meter höga glasväggarna skapar ett rikt ljusinsläpp, från läsfåtöljerna ser man ut över hamninloppet och sundet, eller om man vrider på huvudet något, det 190 meter höga skruvade bostadsstornet Turning Torso.

För några år sedan fick Malmös nya

stadsbibliotek mycket beröm för sin spännande arkitektur, och nu är det alltså högskolans tur. I invigningsvimlet lyckas jag fånga in Ilmar Reepalu, kommunalråd i Malmö, och frågar honom hur det kommer sig att Malmö på kort tid sett två av Sveriges mest spännande bibliotek uppföras:

– Det är ett symboliskt uttryck för Malmös förvandling från industristad till kunskapsstad. Och det är ingen slump att det rör sig om byggnader som är publika och tillgängliga för alla, säger han. Malmö är en stad där kunskapsutvecklingen står i fokus och därför ska ett sådant här hus ligga mitt i city.

Huset, som i folkmun kallades Hulken under byggtiden men som nu fått namnet Orkanen, är stort som en svetshall på Kockumsvarvet. Det är 150 meter långt och 60 meter brett. Biblioteket har fått 7000 kvm att disponera. Resultatet har blivit ett bibliotek med luft och utrymme, både i bokhyllorna och, minst lika viktigt, mellan bokhyllorna och de höga glasväggarna. Läs-fåtöljerna i varma färger ger mig associationer till ett bättre kryssningsfartyg. Eller också är det vattnet utanför som leder mina tankar ditåt.

Glasväggarna är som sagt magnifika. Alla fyra ytterväggarna är glasande och tröttnar man på utsikten ut över sundet kan man ju alltid se vad händer inne i Malmö. Personalen kan dock inte njuta av utsikten, eftersom de fönsterlösa tjänsterummen är belägna i det inre av huskroppen.

Från högskolans sida är man upprymd över det nya biblioteket.

– För första gången har vi förutsättningar att skapa ett forskningsbibliotek, säger Björn Fryklund, vicerektor vid högskolan och dessutom ordförande i Biblioteks- och IT-nämnden.

– Det i sin tur stärker våra möjligheter att bli ett universitet. Biblioteket ska vara en integrerad mötesplats för alla, inklusive allmänheten. Jag vill också se biblioteket som en experimentverkstad för vårt projekt Internationalisation at home, som syftar till att ge de studenter som inte studerar utomlands möjligheter till ett ökat internatio-

nell utbyte. Biblioteket kan ordna workshops och föreläsningar och vi har en språkverkstad som också kan fungera som en smältdegel.

Bibliotekschefen Jette Guldborg Petersen instämmer:

– Vi kommer att försöka ordna så många arrangemang vi bara orkar med. Vi har haft kommunala avdelningar som hållit möten här, vi ordnar konferenser och författarböcker. Och inom kort ordnar Malmös näringslivskontor ett frukostmöte i bibliotekslokalerna. Det finns så mycket yta här att man kan ha ett publikt arrangemang samtidigt som den ordinarie verksamheten pågår som vanligt.

Men ytan kan också bli ett problem, fortsätter Jette:

– Vi disponerar 7 000 kvm, vilket innebär att vi ska bemanna 5–6 olika diskar. Och vi är inte fler än 25 personer i personalstyrkan här i huset, som alltså ska dela på alla veckans pass.

Hur många pass innebär det för personalen?

– Vi har haft målsättningen att likställa bibliotekarier med grundskollärare vad gäller hur många timmar i veckan de undervisar. Det innebär att våra bibliotekarier som mest har pass eller undervisning 16–20 timmar i veckan. 20 timmar är helt klart en smärigräns för oss, och det är ett problem att vi inte är fler i personalen.

Enligt Jette Guldborg Petersen har ord som flexibilitet och pedagogik varit nyckelord i visionen kring det nya biblioteket:

– Vi ska kunna använda oss av ett pedagogiskt förhållningssätt i alla moment och processer, det ska helt enkelt genomsyra hela verksamheten.

Högskolans rektor Lennart Olausson håller med:

– Det är viktigt för oss att framhäva den pedagogiska rollen för våra bibliotekarier.

Den officiella invigningen var den 28 september, men för studenterna öppnades biblioteket ett par veckor tidigare. Det tog inte lång tid för studenterna att hitta dit. I dagsläget besöks det av ett par tusen personer dagligen, och studenterna verkar älska biblioteket ("de är hänryckta" sade någon). En-

FOTO: ÅKE E:SON LINDMAN

bart Lärarutbildningen har 7 000 studenter, och ytterligare ett par tusen studenter från andra delar av högskolan kommer att ha detta bibliotek som sitt förstahandsval.

Malmö bygger just nu mycket och stort. Två nya bibliotek, Torson, Boor-utställningen, bron och snart Citytunneln. Sin självbild bygger man till stor del med arkitektur, säger Ilmar Reepalu, och det är uppenbart att Malmö nu är på väg att förändra sin självbild rejält.

Jakob Harnesk

Bibliotekskonsult och återkommande medarbetare i BBL

MALMÖ HÖGSKOLAS BIBLIOTEK

Arkitekt utväldigt: Diener & Diener (Schweiz)

Arkitekt invändigt: Fojab Arkitekter

Storlek: 7 000 kvm

Total kapacitet: 6 000 hyllmeter

Utnyttjad kapacitet: 2500 hyllmeter

Antal arbetsplatser för studenter: 700, varav 250 med dator

Antal gruppum: 18

Antal datasalar/undervisningssalar: 3

Ytterligare faciliteter: tyst lärum, videokonferensrum, meditationsrum

Vänsterpartiet vill ändra bibliotekslagen

Bibliotekslagen bör ändras och biblioteksplanerna bör även innefatta krav på genusperspektiv. Det föreslår vänsterpartiet i en motion under rubriken Bredda läsandet.

Filialdöden är det främsta skälet till att man inom (v) tycker att bibliotekslagen ska kompletteras eller ändras: ”*Vänsterpartiet vill säkra bibliotekens roll som kulturbärare och mötesplats, och anser inte att det är tillräckligt med ett bibliotek i en kommun med stora geografiska avstånd.*”

Vänsterpartiet menar vidare att biblioteksplanerna bör rymma krav på genusperspektiv för att flickor och pojkar beskrivs olika i barnlitteraturen och att detta påverkar barnen i en mycket mottaglig ålder.

Hur (v) menar att detta ska rättas till i biblioteksplanerna blir man inte riktigt klok på. Genom könsneutrala inköp? Förbud av vissa böcker?

Kanske snarare en fråga för Författarförbundet och dess barnboksskrivande medlemmar?

Kulturlivet nobbar enhetlig moms

Om kulturlivets organisationer och institutioner får som de vill blir det ingen enhetlig moms. Det framkom vid ett seminarium som Kulturrådet arrangerade i slutet av september. Höjda biljett priser och dyrare böcker var några av argumenten mot enhetlig moms. Ett annat argument som framfördes av Susin Lindblom från Dramatikerförbundet var om man verkligen från politiskt håll är beredd att avhända sig den reducerade momsen som kulturpolitiskt instrument.

Bakgrunden är det delbetänkande i Mervärdesskattutredningen som överlämnades till finansdepartementet tidigare i år. I delbetänkandet föreslår utredningen att de nuvarande momssatserna 6, 12 respektive 25 % ersätts med en enhetlig skattesats på 21,7 %.

Även Utbildnings- och kulturdepartementet är kritiska till enhetlig moms. Hittar man inga kompensatoriska åtgärder bör nuvarande momssatser vara kvar.

Delbetänkandet är nu ute på remiss. 1 oktober slutredovisas utredningen.

Yttrandefrihet – tema på Bok & bibliotek 2006

Efter att under flera år haft olika länder i fokus, senast Litauen, bryts nu den trenden när Bok & bibliotek gör yttrandefriheten till nästa års huvudtema. I samarbete med International Publishers' Association (IPA), de nordiska avdelningarna för internationella PEN och andra intresseorganisationer som slåss för det fria ordet kommer författare, förläggare, företrädare för organisationer, politiker samt andra intellektuella att inbjudas till diskussioner och debatt.

IPA grundades i Paris 1896 och företräder förlagsbranschen i hela världen genom 78 nationella, regionala och specialiserade förläggareföreningar i 66 länder. Internationella PEN grundades i London 1921 och är representerad i hela världen genom 138 centra i över 100 länder. Båda organisationerna är erkända som *non-governmental organisations* med rådgivande ställning i FN. IPA och International PEN (där Svenska PEN ingår) kämpar för den grundläggande rätten till publicering och till att läsa och skriva genom att försvara författarnas och förläggarnas yttrandefrihet.

Även det av regeringen utlysta Mångkulturåret 2006 kommer att uppmärksammas på bokmässan med seminarier och andra program.

Mångkultur och yttrandefrihet – redan nu känns det som om nästa års Bok & Bibliotek kan bli en verkligt spännande och intressant angelägenhet. Den äger rum den 21–24 september

Statistik från årets bokmessa

Drygt 107 000 personer besökte årets Bok & Bibliotek, det är cirka 1 000 besökare färre än 2004. Annars har det årliga besöksrekordet snarare varit regel än undantag. Inte märktes det. Det var lika trångt som vanligt på de 11 882 kvm som mässan utgör. Bland utställarna var 22 länder representerade och 800 personer medverkade i 468 seminarier. Totalt uppgick antalet programpunkter till 2 200 och antalet medverkande till totalt 1 700. Cirka 1 300 journalister var ackrediterade. Tusen besökare mer eller mindre – Bok & bibliotek är väl fortfarande norra Europas största bokmessa?

Göteborgs stadsbibliotek: – Årets DAISY-bibliotek

Göteborgs stadsbibliotek har arbetat metodiskt för att införa DAISY-tekniken. Därför har det tilldelats utmärkelsen Årets DAISY-bibliotek av Tal- och punktskriftsbiblioteket (TPB). Priset, den nya DAISY-spelaren Telex Professor och ett diplom, delades ut vid årets Bok & Bibliotek. I samband med det fick också Lerums bibliotek och Umeå universitetsbibliotek ett hedersomnämmande.

Det är första gången som TPB delar ut priset. Från TPB:s sida vill man med priset premiера ett bibliotek som aktivt jobbar med att sprida DAISY till sina låntagare, som är användarvänligt och vars personal har en hög medvetenhet om DAISY-tekniken.

DAISY, Digital Audiobased Information System, är namnet på den teknik som nu är på väg att helt ta över kassettbokens roll som talboksmedium. Tekniken använder skivor som liknar CD-rom men som rymmer betydligt mer och måste spelas i särskilda apparater. De har knappar som synskadade kan känna och läsa av och är därtill försett med ett utvecklat söksystem för att man ska kunna leta på skivan.

Årets pris, den nya spelaren Telex Professor, finns snart i handeln.

Senaste nytt från Högsby

Försäljningen av biblioteket i Högsby gör att kommunen beräknas få ett överskott på drygt 19 miljoner kronor istället för det beräknade överskottet på närmare fyra miljoner kronor. Kommunen sålde bibliotekets lokaler för sammanlagt 20 miljoner kronor (cirka 15,8 mkr över taxeringsvärdet) till det kommunala bostadsbolaget Högsby Bostads AB (se BBL nr 7/2005). ”Överpris och ett förtäckt bidrag till kommunen”, har kritikerna kallat affären som kommunalrådet Solweig Ekh försvarar med att ”alla var överens”.

Vid kommunstyrelsens sammanträde i slutet av augusti avsåg sig Solweig Ekh sina uppdrag som förtroendevald förutom uppdragen som ledamot i kommunfullmäktige och huvudman i Högsby Sparbank.

Norrtäljes bokbussgång firar utmärkelsen med en bokbusstårta. Fr v Gunilla Folkesson, chef för bokbussen, Helen Carlsson, assistent, Peter Nordahl, chaufför/assistent, Mona Ljunggren, chaufför/assistent och Ingrid Claesson, bibliotekarie.

Norrtälje har årets bokbuss

”Ett strålande exempel på hur en bokbuss kan fungera både på ett traditionellt och ett nyskapande sätt och vara en omistlig och effektiv del i kommunens biblioteksstruktur.” Så lyder bland annat juryns motivering till att Norrtälje får Svensk Biblioteksförenings utmärkelse Årets bokbuss. Juryn har särskilt fäst sig vid Norrtälje biblioteks satsning med Biblioplayas. Under några sommarveckor de senaste två åren har bokbussen åkt ut till campingplatser och stränder och lånat ut böcker. Biblioplayas har varit ett samarbete med turistbyrån, handlare och campingplatser – ett samarbete som inte har belastat biblioteket ekonomiskt.

Mer ur juryns motivering: ”I enlighet med den kommunala biblioteksplanen har avtal upprättats mellan glesbygdsskolor och bokbuss. Bokbussen används för temauställningar och projekt i samarbete med skolorna. Samarbete med lokala företag och kommunen har gjort det möjligt för bokbussen att besöka badstränder, campingplatser, bryggor och lanthandlare runt om i Roslagen – Biblioplayas, som kombinerar boklån och turistinformation. Idén kommer från Spanien.”

Priset är ett vandringspris och utgörs av en modell i trä av den första svenska bokbussen från 1948.

Filialer i Norrtälje läggs ned

En ganska omfattande filialnedläggning väntas i Norrtälje. Det är filialerna i Rånäs, Herräng, Edsbro, Skederid och Bergshamra som troligen läggs ned nästa år.

–I det perspektivet känns utmärkelsen Årets bokbuss förstås uppmuntrande, vi har en kvalitativ bokbussverksamhet som nu blir ännu viktigare för att åtminstone delvis kunna kompensera nedläggningarna, säger Kerstin Ericsson, bibliotekschef i Norrtälje.

Enligt henne har biblioteksverksamheten utsatts för besparingar i flera år, det mesta har i första hand tagits från huvudbiblioteket och nedläggningar har kunnat undvikas.

Nu går det inte längre. Kultur- och fritidsnämnden har ett sparbeting på 3,4 miljoner kronor i nästa års budget och för bibliotekets del handlar om en besparing på 350 000 kronor. Enligt Kerstin Ericsson går det inte att spara mer på huvudbiblioteket, vill man behålla kvaliteten i den verksamhet som finns måste ett par filialer läggas ned.

–Från politiskt håll har man låtit förstå att det den här gången blir fråga om att lägga ned. Det finns ingen återvändo. Istället får vi strukturera om verksamheten på ett sätt som gör att vi får ett starkt bibliotek i varje av våra fyra kommundelar (utöver stadsbiblioteket i Norrtälje, Hallstavik, Rimbo och Vaddö) och som sagt satsa på bokbussverksamheten, säger Kerstin Ericsson.

Fyra av de fem nedläggningshotade filialerna ligger i skolor och fungerar i huvudsak som skolbibliotek. Ett ljus i mörkret, enligt Kerstin Ericsson, är att kommunen nu måste ta ett samlat grepp om skolbiblioteksverksamheten.

–Vi har stått för en bra verksamhet i fyra av Norrtäljes 34 skolor. Nu går det inte längre. Det positiva är att det har skett en öppning i den kamp som vi har fört för skolbiblioteken under närmare tio år. Filialnedläggningen för det goda med sig att man nu måste sätta sig ner och på allvar fundera över vad man vill med kommunens skolbiblioteksverksamhet. Min förhoppning är också att man ska göra särskilda biblioteksplaner för skolbiblioteksverksamheten.

Nova Please – en fätölj med ljud

En fätölj som fungerar som hörlurar – kan det vara något? Ja, det tyckte flera som besökte bokförlaget Natur och Kulturs monter på bokmässan där ett exemplar av Ljudfätöljen premiärvisades för provsittning och provlyssning. När BBL passerade trängdes två tonårstjejer i stolen och var uppenbarligen förtjusta. Ljudfätöljen, som fanns i förlagets monter var klädd i ett varmt rött tyg. Ljudfätöljen är tänkt för avskilt lyssnande i offentliga miljöer, exempelvis bibliotek. Fätöljen är byggd i ljudisolerade material och försedd med högtalare. Man kan lyssna på både musik och talböcker utan att omgivningen blir störd och omvänt kan fätöljen också användas till att avskärma ljud i bullriga miljöer. Enligt Ny Teknik är det, utöver central anslutning till en ljudanläggning, fullt möjligt att använda olika anslutningsformer: usb, interna nätverk eller trådlöst. Även uppspelning från inbyggd mp3-spelare är tänkbart.

Fätöljen Nova Please finns ännu inte i serietillverkning men enligt Ny Teknik lär flera möbeltillverkare ha visat intresse.

Litteraturbanken har öppnat

Ett sextiotal författare, än så länge främst svenska klassiska men även nyare författare som Inger Edelfeldt, Stig Larsson och Sven Lindqvist – nu finns deras verk tillgängliga i Litteraturbanken (www.litteraturbanken.se). Pilotprojektet befinner sig i sin slutfas, tekniska problem gör att allt inte fungerar men banken är öppen och utbyggnaden av författarskap och funktioner pågår. Bakom portalen står Svenska Akademien, Kungliga biblioteket, och Språkbanken vid Göteborgs universitet. Riksbankens jubileumsfond har anslagit medel för projektet åren 2004–2005.

Tanken är att Litteraturbanken ska vara platsen för svenska klassiker och skönlitterära verk i pålitliga elektroniska versioner. Den ska vara en resurs för forskning, undervisning och folkbildning. Man tänker sig en relativt bred målgrupp, viktiga är förstås for-

skare och universitetsstuderande men även skolungdom och litteraturintresserad allmänhet. En strävan är att äldre texter ska föras med introducerande och kommenterande material.

För närvarande fungerar Litteraturbanken bäst i webbläsaren Mozilla/Firefox men planer finns att kvalitetssäkra tjänsten även för andra webbläsare.

Astrid åter i topp på lånelista

Efter att tillfälligt varit petad som 1:a på listan över de mest utlånade författarna på folk- och skolbibliotek tar Astrid Lindgren åter täten 2004. Astrid Lindgrens böcker lånades ut vid drygt 1 070 000 tillfällen förra året. Tvåa och trea är förra årets etta respektive tvåa, dvs Anders Jacobsson och Sören Olsson, författarna bakom böckerna om Sune och Bert. I statistiken som årligen redovisas av Sveriges författarfond kan man konstatera att det som vanligt mest är barnboks-författare som lånas ut. Som vanligt är det också små rörelser bland de tjugo författare som toppar listan. Vuxenförfattaren Henning Mankell har halkat ned några snäpp från 16:e plats till 19:e plats. Håkan Nesser hade 364 901 utlån 2004 och hamnar på 21:a plats. Den mest populära ickesvenske författaren är alltså Jørn Jensen som klättrat rejält uppåt sedan sist, från en 17:e

plats till en 8:e. Harry Potters skapare, Joanne K Rowling, kommer först på 23:e plats. Harry Potter-böcker lånas inte de köps!

Till grund för listan ligger författarfondens årliga urvalsundersökningar av utlånen på folk- och skolbiblioteken. På resultatet baseras bland annat de ersättningar författarfonden betalar ut till svenska författare och översättare.

Cirka 3 200 författare och 1 100 översättare får dela på omkring 42 miljoner kronor för utlåningen under förra året. Sammanlagt beräknas utlåningen under 2004 ha uppgått till drygt 75 miljoner utlån vilket är drygt 1,5 miljoner färre i jämförelse med 2003. De sammanlagda utlånen i skolbibliotek beräknas ha varit cirka 16,6 miljoner, samma siffra som 2003.

Mest utlånade nobelpristagare

Årets nobelpristagare blev som bekant den brittiska dramatikern Harold Pinter. En snabb koll i Libris ger vid handen att han inte är så där jättespridd på biblioteken och ännu ej utgiven i bokform på svenska. I författarfondens utlåningsstatistik går han kanske samma öde till mötes som förra årets nobelpristagare Elfriede Jelinek. När hon fick nobelpriset var ett fåtal av hennes verk översatta till svenska och på biblioteken visste man knappt vem hon var. I författarfondens lista över de senaste tjugo årens mest

utlånade nobelpristagare finns inga siffror på Elfriede Jelinek. Listan (också den bygger på urvalsundersökningar av utlåningen i folk- och skolbibliotek under bestämt utlåningsår) sträcker sig visserligen bara fram till år 2003. Därtill kommer att utlåningssiffror under 2000 lån inte redovisas. Det är nog förklaringen till att inga utlåningssiffror finns redovisade för en hel del av poeterna som fått nobelpriset de senaste tjugo åren. I topp ligger J M Coetzee som fick priset 2003 och som hade knappt 46 000 utlån samma år. När det gäller nobelpristagarna genom tiderna ligger en svenska i toppen: Selma Lagerlöf!

Nomineringarna till Alma-priset klara

Maria Gripe och Lennart Hellsing är det, liksom Anna Höglund, Jan Löf, Inger och Lasse Sandberg, Ulf Stark och Ilon Wikland. Allihopa är de nominerade till 2006 års litteraturpris till Astrid Lindgrens minne.

Totalt är 138 kandidater från 55 länder nominerade, 56 kvinnor och 60 män. 104 kandidater nomineras inom kategorin författare/illustratör/berättare och 34 kandidater inom kategorin läsfrämjande projekt/organisation/person. 2006 är det fjärde gången som priset delas ut. I mars nästa år tillkännages pristagaren.

Mitt jobb är en katastrof!

Vi på Röda Korset arbetar med katastrofer. Stora och små. I Bangladesh och i Tranås. Hjälp oss att göra världen till en mänskligare plats genom att bli månadsgivare i Röda Korset. Du kan bidra med 100 kr eller mer i månaden. Mer info på www.redcross.se eller anmäl dig på 020-213 213. Tack.

Forskningsbiblioteken 2004

E-böckerna tar över

Beståndet av elektronisk text på landets forskningsbibliotek är fortfarande inne i en kraftig expansionsfas. Under 2004 fördubblades antalet e-böcker och för första gången var antalet nedladdade dokument fler än de utlånade pappersböckerna – närmare bestämt, en miljon fler. Allt står att läsa i den årliga KB-rapporten om svenska forskningsbibliotek.

DE SVENSKA FORSKNINGSBIBLIOTEKEN håller på att byta ansikte. Bibliotekens elektroniska resurser blir allt viktigare för de 585 000 studenter, lärare och forskare som räknas till bibliotekens "förväntade användare". Förmodligen viktigare än vad statistiken visar, eftersom många leverantörer av digital information fortfarande är dåliga på att redovisa i vilken grad den används. Att mäta användning av webbsidor är än så länge ganska komplicerat.

De elektroniska publikationer som numera fyller högskolebiblioteken har ingenting med gratis tillgängligt material på Internet att göra utan är litteratur som biblioteken betalar för att låntagarna ska kunna utnyttja. Licensavtalen för de elektroniska tidskrifterna tecknas dock oftast centralt. Det innebär att de enskilda biblioteken får tillgång till betydligt fler elektroniska resurser än vad de skulle ha råd med på egen hand. I slutet av förra året kunde landets studenter och forskare använda sig av bland annat 3 100 online-databaser och 477 600 e-böcker via sina bibliotek. De elektroniska vetenskapstidskrifterna har mer eller mindre konkurrerat ut sina pappersmotsvarigheter. Redan för några år sedan bestod mer än hälften av periodikasamlingarna i svenska forskningsbibliotek av digitala publikationer – i fjol utgjorde de hela 68 procent. Vilket är en av de viktigaste orsakerna till att fjärrlånen (lånen mellan biblioteken) blir allt färre.

En ren ekonomisk vinst för biblioteken som trots detta känt sig tvungna att säga upp personal. I fjol gick det 537 användare

på varje bibliotekarie. Året innan var siffran 506.

Men det var framför allt beståndet av elektroniska böcker som växte under fjolåret. Antalet fördubblades nästan, från 235 000 böcker till 447 000. De digitala "volymer" är med andra ord inte så många, men nyttjandegraden är hög. 400 000 nedladdningar gjordes under året som gick. Det är en fyrdubbling jämfört med året innan.

Martin Aagård

FORSKNINGSBIBLIOTEKEN 2004

- De svenska forskningsbiblioteken innehåller cirka 31,3 miljoner band, eller **783 000 hyllmeter** böcker och seriella publikationer. Vilket motsvarar en sträcka något längre än avståndet mellan Göteborg-Härnösand.
- Under förra året gjordes **10,9 miljoner lokala lån** (En ökning med över en miljon lån sedan året innan).
- Samma period gjordes **11,9 miljoner nedladdningar** av e-böcker och e-tidskrifter.
- Vid årets slut fanns **477 000 e-böcker** tillgängliga på forskningsbiblioteken. (En ökning med 213 000 sedan 2003.)
- Över 400 000 nedladdningar av e-böcker gjordes 2004.
- **72 700 besök** gjordes per dag på Forskningsbiblioteken som under året kunnat erbjuda 25 000 sittplatser och 4 400 persondatorer.

* Statistiken omfattar 74 bibliotek och har tagits fram i samarbete mellan KB/BIBSAM och Statistiska Centralbyrån. Den fullständiga rapporten finns på www.kb.se/bibsam

Korsordskafé i Uddevalla och Ljungkile

Att bibliotekspersonal är kunnigt i mycket, det märks. Och i Uddevalla, på stadsbibliotekets filial Dalaberg, har man helt klart lyckats med att attrahera nya grupper besökare med hjälp av ett korsordskafé som håller öppet två dagar i veckan, måndagar 11.00-13.00 och torsdagar 14.00-17.00.

– Det har blivit en riktig succé, säger Maria Forsberg, biblioteksassistent på Dalabergs bibliotek, beläget i den norra stadsdelen av Uddevalla. Till korsordskaféet kommer inte bara daglediga och pensionärer utan också många som kanske aldrig lånat förr på biblioteket.

Besökarna har med sig egna svårlösta korsord hemifrån; korsorden kan vara hämtade från såväl dags som kvälls- och veckotidningspress, som sedan gruppen av korsordslösare löser tillsammans eller med hjälp av personal, uppslagsverk och Internet.

Maria Forsberg menar att korsordskaféet förutom att det fyller en sådan stor social funktion, fått nya grupper att lära sig Internet för att kunna leta sig fram till de ord som behövs för att lösa ett ofta klurigt korsord, men inte minst för att låna en och annan bok också.

Och ett riktigt kafé är det i bibliotekslokalerna också, om än i liten skala; kaffe, bulle och kaka serveras för en symbolisk summa om hela fem kronor!

Bullen och kakan är till på köpet allt som oftast bakad på plats av bibliotekspersonalen.

Även på biblioteket i Ljungkile finns det sedan i somras korsordskafé, öppet för allmänheten, lördagar, mellan 11.00 och 13.00.

Cristina Aasa

Katalogiseringsproblem?

katalogiserar
dina titlar
snabbt,
effektivt och
prisvärt

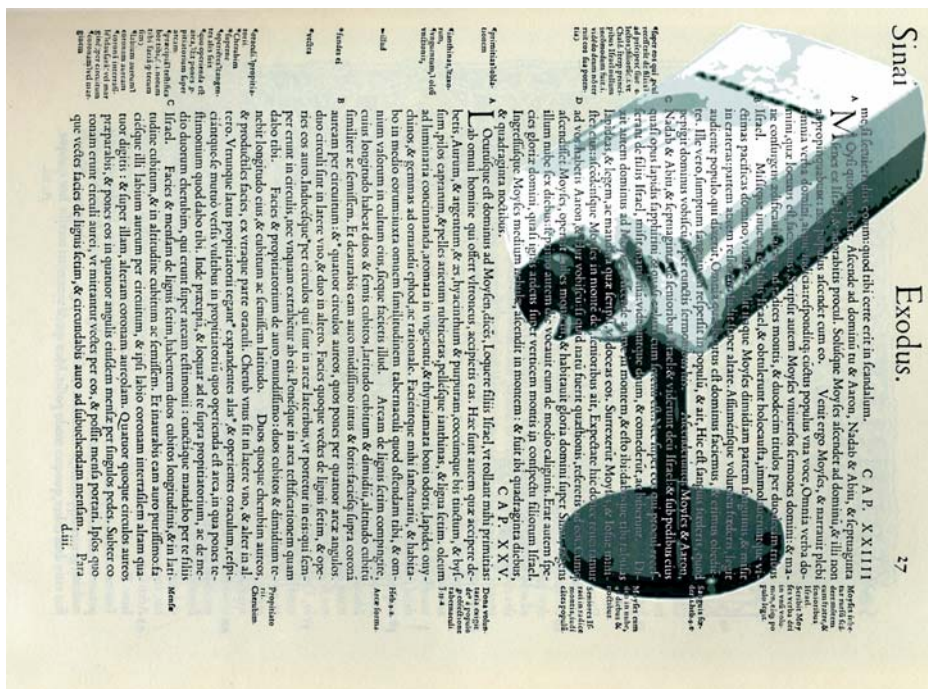
Mer information:

www.bibkonsult.nu 08-510 132 66

Övervakningskameror på bibliotek

Göteborgs UB fick rätt

Regeringsrätten har nyligen avgjort ett mål där Göteborgs UB fått rätt att använda en övervakningskamera i en specialläsesal. Tidigare hade KB hos kammarrätten i Stockholm fått avslag på en liknande begäran. Jon Erik Nordstrand drev målet under den tid han var verksam vid Göteborgs UB. Här berättar han om processen som pågick i nästan tre år.

DET ÄR INTE var dag som ett bibliotek processar mot JK ända upp i regeringsrätten. Än mindre vanligt torde det vara att biblioteket vinner.

Målet gällde en kamera som övervakar en läsesal med sex läsplatser. Läsesalen är till för läsning av handskrifter och annat dyrbart material. Domen kan tolkas som att den som har en liknande läsesal kommer att få tillstånd om de ansöker om att få ha kameraövervakning. Men man får inte tolka domen som att det nu är fritt fram för övervakning av bibliotek, tvärtom kan man ur underrätternas beslut läsa ut att man knappast får tillstånd om det gäller en vanlig läsesal. Detta stämmer fö med mina personliga värderingar om hur det bör vara.

KB hade förlorat ett liknande mål i kammarrätten i Stockholm. Det var besvärande för oss, det fanns alltså en dom på hög nivå som hade gått biblioteken emot. Å andra sidan kunde man ur de domskälen lära sig vad som var godtagbara argument.

I UB:s argumentation framhöll jag, att det bara var användare som läste detta dyrbare material som alls kunde komma ifråga för

övervakning. Därtill var det också frivilligt att sitta i specialläsesalen, eftersom det var möjligt att beställa kopiering av materialet och kopiorna läser man naturligtvis utanför specialläsesalen.

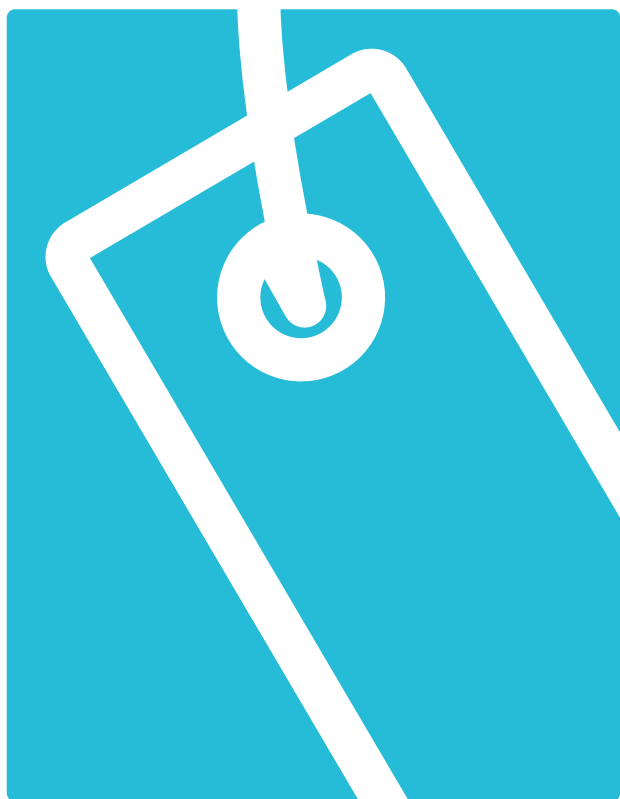
EN AVGÖRANDE DEL i argumentationen var att visa att kameraövervakningen var en åtgärd som togs till först när alla andra rimliga åtgärder redan var gjorda. Övervakningen får inte ersätta mänsklig övervakning, den är ett komplement till en redan ganska bra övervakning. Det är mycket viktigt att man kan visa detta. En del av skriftväxlingen med JK kom att handla om i vilken grad UB hade vidtagit alla andra rimliga skyddsåtgärder såsom kontroll av besökarnas identitet, personlig övervakning genom glasruta osv.

I mina inlagor tog jag envist upp frågan om vi alls hade skyldighet att tillhandahålla detta material. Jag hävdade att UB var en del av universitetet, och att man kunde se biblioteket som ett myndighetsbibliotek. Visserligen tillåter Göteborgs universitet att allmänheten vistas i biblioteket och läser dyrbart material, men det var inte därför att

man var tvungen utan för att universitetet ville erbjuda denna service. Så ett högst rimligt alternativ till att skaffa kameror vore att stänga ute allmänheten. I den stundtals rätt intensiva utväxlingen av skrivelser undvek JK att beröra detta utan argumenterade som om specialläsesalen var en plats alla hade tillträde till.

En lustighet är att om biblioteket varit en affärslokal hade det fått ha kameraövervakning efter anmälan, något tillstånd hade inte behövts. Som affärslokal räknas man om man säljer någonting eller hyr ut något. Om biblioteken inte hade tillämpat gratisprincipen utan istället hyrt ut litteraturen, hyrt ut nycklar till specialläsesalen eller något sådant hade vi kanske sluppit den cirkus det blev. Detta är outgrundligt, en videoaffär med hyrfilmer får övervaka medan ett bibliotek med samma filmer för utlån inte får det.

FÖR EN LEKMAN kan det vara svårt att förstå hur höga jurister uttrycker sig. Man måste lära sig att orden inte alltid betyder det man tror att de gör. Termer som "allmänt bibliotek" och "allmän kameraövervakning" är

Biblioteks-kalendern

Se till att du får den.

En fullmatad guide till bibliotekssverige – 225 sidor med allt du behöver veta om svenska bibliotek, biblioteksansvariga, mässor, konferenser, utmärkelser och mycket mer. I år även med almanacksdel.

Var säker på att du får Bibliotekskalendern 2006 – den är inte längre en medlemsförmån för Biblioteksförningens medlemmar. Beställ kalendern via Media Direkt eller vår webbplats.

136 kr exkl. moms – mängdrabatt vid beställning av fler än 5 exemplar.

Läs mer på www.btjforlaö.se

BTJ Förlag

svåra begrepp. Ett ytterligare exempel är att JK hävdade, på fullt allvar, att specialläsesalen inte var en brottsutsatt plats därför att det ännu inte hade begåtts något känt brott där. Att det begåtts stölder i liknande lokaler i Uppsala och Stockholm, Köpenhamn och London hörde inte dit. Med det argumentet hör alla banklokaler där det ännu inte begåtts något rån till kategorin "ej brottsutsatta platser". Att läsesalen var nybyggd, och att det inte ens hade varit möjligt att begå brott innan kameran kom på plats, hörde inte heller dit. "Ännu inget brott" är likställt med att "inte vara brottsutsatt" med det språkbruk JK använde. Saken var inte oviktig, det är lättare att få tillstånd om man är brottsutsatt.

Detta upplevde jag som ett klassiskt exempel på härskartekniker. Man använder ett begrepp som den andre tror att den förstår men ändå inte gör eftersom ordet i just detta sammanhang har en egen betydelse. Detta vägrade jag att acceptera i min argumentation. Jag förstod inte varför en assessor vid JK kunde påstå sig ha tolkningsföreträde framför en överbibliotekarie vid ett universitetsbibliotek och bestämma att or-

det "brottsutsatt" inte betyder "stor risk för framtida brott".

JK meddelade att om GUB skulle vinna målet hade JK inget att invända mot att bilderna fick sparas i 30 dagar, det som är normalt. Vi behövde alltså inte diskutera alternativet att bilderna fick tas men inte sparas.

Sammanfattningsvis kan man säga att juridiken är rätt enkel. Jag koncentrerade mig på att visa att

- man vidtagit alla andra rimliga åtgärder för att skydda materialet
- materialet är värdefullt, både i kronor och framförallt kulturhistoriskt eftersom det inte kan nyanskaffas
- det finns alternativ till att bli videoövervakad, tex att beställa kopior
- kameran kan inte övervaka någon som är i biblioteket av andra skäl än att läsa dyrbart material

Det är omöjligt att avsluta en betraktelse som denna utan att beröra hur jag upplevde denna process som tog flera år. Jag valde att driva processen själv, det är väl inte helt vanligt att man gör så i ett mål mot JK och som slutar i regeringsrätten. Men jag tyckte att jag kunde göra det, som ickejurist kan

man stå friare i sin argumentation. Juridiken var också rätt enkel, det är inte svårare än att bocka av de punkter jag skrev ovan. Det stärkte följande också min tilltro till rättssvaret att se att Regeringsrätten kan döma till JK:s nackdel, trots den prestige som omger JK-ämbetet.

FÖRE DENNA PROCESS hade jag som medborgare haft som oreflekterad åsikt att vid JK-ämbetet finns landets främsta jurister. Kanske är lagarna inte så som jag skulle önska, men inom det givna förutsättningarna har jag sett JK som en garant för de kloka lagtolkningarna.

Ju längre fram processen gick desto mer korrekt argumenterade JK och bekräftade den bild jag som medborgare har av JK-ämbetets höga företrädare.

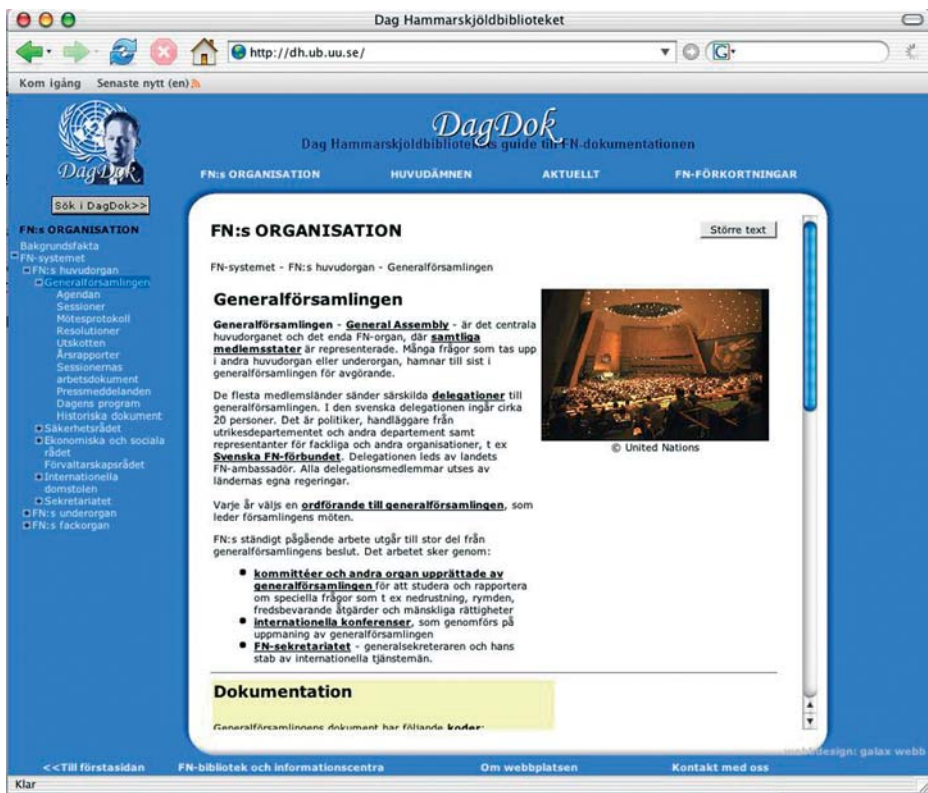
Men man kan väl uttrycka det som så att i de lägre instanserna visade JK:s argumentation att ett mål om en kamera vid Göteborgs UB inte är det man satsar sina mest erfarna jurister på. Jag är yrkesskadad nog att tro att ett universitetsbibliotek är en omistlig verksamhet för den som vill lyckas i sina studier, särskilt bland jurister. Men när en

jurist vid JK skriver om allmänhetens rätt till rekreation på biblioteket, som om ett universitetsbibliotek hade den funktionen, ja då konstaterar jag att det tydligen går att göra juristkarriär utan att man vet hur ett universitetsbibliotek ser ut.

En företrädare för JK lät sig intervjuas i Göteborgs-Posten och sade att man inte skall behöva få en kamera "i nyllet" när man besöker biblioteket. Det visade dels ett förment ungdomligt sätt att uttrycka sig, men värre var att man hade en åsikt utan att ens ha satt sig in i ärendet. Man hade inte sagt så om man förstätt att kameran bara fanns i en mycket liten och mycket speciell läsesal. Då var jag ganska upprörd över den dåliga handläggningen, och den förnämliga image JK-ämbetet har nagades något. Men man tog sig, och mot slutet var som sagt argumentationen korrekt.

Jon Erik Nordstrand
Överbibliotekarie Borås

Dag Hammarskjöldbiblioteket lotsar till FN

EXLIBRIS

KVALITET • DESIGN • FUNKTION

2000-talets bibliotekshyllor

Med denna smakfulla, flexibla och lätta hylla kan Du sätta personlig touch på inredningen.

Biketjänst
Biblioteksinredningar
Box 30, 340 30 Vislanda

T: 0472-300 36 E: info@biketjanst.se
F: 0472-344 59 W: www.biketjanst.se

Samtidigt som intresset för Förenta Nationernas framtid är större än någonsin är FN en minst sagt komplicerad organisation att sätta sig in i.

Den som aktivt söker svar på sina frågor kör lätt fast när de kryptiska protokollen ska tolkas och ett ärendes gång ska följas.

Därför har Dag Hammarskjöldbiblioteket i Uppsala nu skapat en webbaserad databas under namnet "DagDok" som ska hjälpa främst studenter men även journalister, jurister, NGO:s och bibliotekarier att hitta rapporter och dokument från FN som de behöver i sitt arbete.

Bakom arbetet med databasen står FN-bibliotekarie Gunnel Torén:

–Många tycker att materialet är svårt. Inte minst för att FN:s dokumentation strikt följer FN:s organisation. Det är heller inte ovanligt att ett ämne kan behandlas i många olika organ och ändra karaktär under ärendets gång.

Dag Hammarskjöldbiblioteket härbärgerar Skandinavien största samling dokumentation från FN som Gunnel Torén arbetat med sedan 1978. Hon har länge haft pla-

ner på att skriva en guide som skulle fungera som ingång till materialet. Men för tre år sedan beslöt hon att skapa en webbaserad informationsbas istället.

DagDok har såväl index som sökfunktioner. Efter en pedagogisk översikt hänvisas läsaren till nyckeldokument i det aktuella ämnet, antingen genom länkar till fulltextdokument som tillhandahålls av FN eller genom att hänvisa till Dag Hammarskjöldbibliotekets FN-samlingar.

Än så länge finns sajten bara tillgänglig på svenska, men förhoppningsvis kommer materialet att översättas till engelska inom en inte alltför avlägsen framtid.

Gunnel Torén:

–Det finns egentligen ingen annan databas som på samma sätt knyter samman organisationen med de dokument som kommer ut från FN.

Martin Aagård

* DagDok finns tillgängligt på adressen <http://dh.ub.uu.se>

Monika Fagerholm årets Aniarapristagare: "Jag hade mina mammor på biblioteket"

MIN KÄRLEK TILL litteraturen föddes på barnavdelningen på Rickardsgatans bibliotek i Helsingfors. Där var min mamma bibliotekarie – en glad människa som älskade Lennart Hellsings verser och att prata. Mamma dog 2002, medan jag var mitt uppe i arbetet med *Den amerikanska flickan*, en bok som handlar mycket om ensamhet och död. Trakten, som jag kallar den plats där bokens händelser utspelar sig, och människorna där, blev för mig under tiden av sorg och riktig övergivenhet efter mammas död, en tillflyktsort. En värld att gå in i när man hade svårt att vara i den verkliga. En trygghetssfär, även om samma saker fanns där, förluster och tillkortakommanden. Men övergripbart och möjligt att leva med. Mycket konkret, under huden, fick jag då själv erfara hur litteratur faktiskt kan hjälpa en att leva och finnas i och hantera och förstå verkligheten, det som är. Och hur att läsa och skriva kan vara samma sak.

Min mamma var en yrkesarbetande kvinna på sextiotalet då jag var barn. Det fanns inga dagis på den tiden så min syster och jag hade en barnsköterska som bodde hemma hos oss i vår 78 kvadratmeter stora fyrarumslägenhet i ett nybyggt höghus i en förort öster om Helsingfors. Barnsköterska låter instrumentellt och alldeles fel; för Maja, som hon hette, var en självklar vän och förtrogen, en andra mamma. På kvällarna då Maja hade ledigt fick vi ibland vara med henne i hennes rum i alla fall. Se på när hon sydde – hon var utbildad sömmerska – eller hjälpa till med att fylla i svarstalonger för olika slags lotterier och tävlingar som hon ihärdigt deltog i. Leta efter "Annas öga" som fanns gömt på någon sida i damtidningen hon prenumererade på... och skicka in kupongen med det rätta svaret och därpå vinna saker: vaser, smycken, husgeråd. Jag menar vinna, för det lustiga och intressanta var att Maja faktiskt vann. Maja var i besittning av en sagolik tur i spel som förvånade och fascinerade mig. Och egentligen är det först nu när jag skriver det här som jag förstår hur mycket *Den amerikanska flickan* handlar om mina båda mammor. Jag blir bergsäker på att den besatthet av att själv sy och att hantera tyger som jag greps

Biblioteket på Richardsgatan i Helsingfors kom att få en särskild betydelse i Monika Fagerholms liv.

av medan jag skrev om Lorelei Lindberg, Sandras mamma i boken, och hennes konkursfärdiga identitetsaffär Lilla Bombay, har något att göra med de där kvällarna jag tillbringade med Maja bland alla hennes tyger och mönster och sysaker och damtidningarna i hennes rum när jag var liten.

När Maja slutade hos oss i slutet av sextiotalet – jag var åtta år då – och bildade egen familj fick hon arbete på barnavdelningen på Rickardsgatans bibliotek. Där

jobbade hon fram till sin pensionering för några år sedan. Så en lång tid, hela min uppväxt, hade jag mina mammor på samma ställe. Bland barnböckerna på biblioteket inne i centrum av Helsingfors.

En gång i veckan höll mamma sagotimme i bakrummet, jag och min syster brukade förstås vara med. Tuperat hår, sprayat hårt till spunnet socker (som man med stor vördnad fick känna på men f-ö-r-s-i-k-t-i-g-t), chic promenaddräkt, jacka och underklän-

ning (på sextiotalet var det förbjudet för kommunalt anställda kvinnor i serviceyrken att ha långbyxor på arbetsplatsen), plockade ögonbryn svagt målade med brun konturpenna, pudervippade kinder: detta var för mig på den tiden höjden av Litteratur. Där uppstod den glamour som för mig alltid har funnits kring ordet "böckernas värld".

Mamma som läser högt med ett utspel som jag både älskar och skäms över djupt – för det är så storvulet, mamma tar så mycket plats. Alla ungarna omkring henne som har uppmärksamheten riktad mot henne, jag är stolt men också oändligt svartsjuk. I pauserna pillrar hon ner vinylskivor med barnsång på skivspelaren som står upprigad bredvid henne – *Den olydiga ballongen* är min favorit, *hela* soundtracket eller hur det heter, vilket jag också brukar skryta över vid tillfälle för de andra barnen. Att jag är den som har förmånen att höra hela LP-skivan från början till slut efter sagotimmen. Mamma som bjuder runt karameller ur en blåguldfärgad burk av plåt som hon har med sig hemifrån.

Till den "seriösa" litteraturen, alltså till det som i vårt hem benämndes "vuxenlitteratur", kom jag först långt senare, när jag hade fyllt tjugo. Och på egen hand, utan någon moders vägledning. Längre trodde jag att det var en annan historia. En liksom riktigare och viktigare.

När jag blivit äldre har jag förstått att det inte är så. För litteratur, att läsa och att skriva, är till sitt väsen något sinnligt och konkret – inte kunskap, information, jo också det, men i så fall som en oförlöslig del av något långt större än och viktigare. Den delade upplevelsen och erfarenheten – dess kraft och makt. Liv, som andas och som det doftar om, och som kommer så nära att man kan ta i det. Molyneux-parfym (en outhärdlig doft egentligen, min mammas favorit), tygers ruffiga eller släta ytor, deras olika fibrer, ljudet av en symaskin med trampedal, melodislingor – "släpp mitt snöre jag vill flyga bort/snöret är för litet och för kort/jag vill inte längre vara här/jag vill vara, där det vackra är" – och mitt i allsammans berättelsen och berättelserna, vindlande och verkliga.

Monika Fagerholm

som nu också är nominerad till Augustpriset (reds anmärkn.)

"En thriller av musilskt format"

Bibliotekarien och litteraturvetaren Lena Kjersén Edman skriver om *Den amerikanska flickan* av Monika Fagerholm.

Vi kunde ha haft det ganska jävligt kul tillsammans.

Det där låter ju som en mening ur en hårdkokt roman av Hemingway. Det är det. Det är den sista meningen i en roman i tjurfäktarmiljö: *Och solen har sin gång*. Men det är också en mening i en finlandssvensk roman i Porkalamiljö. Den står på sidan 464 i Monika Fagerholms roman *Den amerikanska flickan*. Den bok som nyligen nominerades till Nordiska rådets pris och som nu fått Aniarapriset.

Monika Fagerholm gör så där. Stjär.

Energiskt och fullständigt ogenerat stjär hon ord och hela meningar ur boktitlar, romaner, pjäser, schlagers och poptexter. Från dramatikern Tennessee Williams har hon stulit: *Ingen känner min ros i världen utom jag*. Detta meddelande, som hon kallar "Eddie-sången", upprepas gång på gång i *Den amerikanska flickan*.

Och hon som gett romanen dess titel, den amerikanska flickan Eddie, älskar att citera en barnlig poptext: *Titta mamma, de har förstört min sång*.

Efter sina kritiker- och läsarframgångar med romanerna *Underbara kvinnor vid vatten* och *Divan* har Monika Fagerholm avslöjat sin lust att skriva en thriller. *Den amerikanska flickan* är på många sätt en thriller. En diger en. Nästan av musilskt format.

Ändå är denna historia om den amerikanska flickan Eddies död och om en handfull människors liv i den finska byn Trakten mellan åren 1969 och 2008 bara första delen i en tvådelad romansvit. En svit med samlingsnamnet "Slutet på glitterscenen".

Sextonåriga Eddie de Wire matade i slutet av 1960-talet in några slantar i en skivspelningsautomat på ett tivoli på Coney Is-

land utanför New York. Sedan sjöng hon, inte särskilt vackert, *Titta mamma, de har förstört min sång*.

Det är denna amerikanska Eddie som en höstdag, några år senare, hittades drunknad på botten av Buleträsket i Trakten.

Thrillerinslagen i *Den amerikanska flickan* är brott, självmord, död. Tre unga människors död. Hösten 1969 låg Eddie, klädd i en röd plastregnrock, på träskets botten. Kort därefter hängde sig hennes jämnåriga vän Björn i uthuset. Och 1975 sköt sig den sextonåriga träskungen Doris med en Colt-pistol på Loneklippan vid Bule träsk.

Björn, ynglingen som hängde sig, var det enda biologiska barnet till den kärleksfulla Kusine-mamman. Men som adoptivbarn i Kusinhuset fanns Kusinpappans tre föräldralösa brorsbarn: Två flickor och så Bengt, han som ritade kartor och namngav platser.

Så länge Björn levde delade Björn och Bengt rum. De två kusinpojken slog ibland, men de höll mycket av varandra. Mellan två främmande fåglar i tillvaron,

nittonåriga Eddie och trettonårige Bengt, fanns en djup samhörighet.

Bengt var Eddies ros. Eddie var Bengts ros i världen. Han hade älskat henne. Älskat henne.

Men det var Björn som höll sin arm om Eddie.

Efter sonen Björns död blev tråskungen Doris fosterbarn i Kusinhuset och Kusinmammans nya favoritbarn.

Nämner jag Doris, så måste jag nämna Doris tvillingsjäl Sandra. Sandra och Doris är Syster Natt och Syster Dag. Ensamheten & Rädslan.

Sandra var en harmynt mytomanisk osäker dotter till två jetsetföräldrar. Liksom vännen Doris vurmade Sandra för rafflande erotiska notiser, för "Brott ur livet" och för den mystiska berättelsen om mordet. Doris och Sandra var besatta av tanken att gripa Faktor X – han som mördat den amerikanska flickan Eddie de Wire.

Sin bästa tid i livet tillbringade Doris och Sandra i en simbassäng utan vatten. De lekte där bland chiffongsiden och sidengeorgette, på en grönkalkad botten, rolleken "Den amerikanska flickan".

För att förklara för sina läsare hur föga lysande tvillingsjälarna tedde sig i omgivningens ögon stjal Monika Fagerholm fem ord från sin landsmaninna Märta Tikkanens boktitel *Mörkret som ger glädjen djup*. Så här grymt låter hon en av den amerikanska flickans systrar uttala sig om – och till – Doris och Sandra: *Kanske behövs ni på något sätt. Om inte annat så som det mörker som ger glädjen djup*.

*

Vad är en glitterscen?

På en glitterscen får jag nog uppträda inför en stor och entusiastisk publik. Men publiken är imaginär.

Frågorna blir många.

För vem spelar jag? För vem håller jag masken? För mig själv? Finns det något som verkligen är en Sann Berättelse?

Eller finns det bara subjektiva antaganden?

Monika Fagerholm skriver om hur Sandra, sedan Doris skjutit sig, lärde sig något om berättelser och om berättande:

Ingen av berättelserna var riktigt sann, men i alla berättelser finns ett stråk av sanningen. En detalj, en ton, ett återkommande tema. Och ur dessa sköt trådar av sanningen ut. Som ett fyrverkeri, med färger, regnbågliskt.

*

Den amerikanska flickan, första delen av *Sluttet på glitterscenen*, handlar om svek, brustna förhoppningar, drömmar, fantasilekar, pladder, tystnad, musik, arkitektur och mammalängtan.

Den ger oss flera versioner av möjliga händelseförlopp.

Den är en vidunderlig, hotfull, krängande och fascinerande berättelse som alldeles tar andan ur sin läsare.

Den är rolig – ja, det också.

Den är en språklig fest.

Den är u.n.d.e.r.b.a.r.

Lena Kjersén Edman

(Bibliotekarie och litteraturvetare)

Akut

Hjälp oss hjälpa katastrofernas offer i Pakistan, Indien, Centralamerika och Afrika.

Ge 50 kr genom att SMS:a "akut" till nummer 72105.

Eller ge din gåva on line:

www.redcross.se

Tack för ditt stöd!

Har du frågor om cancer?

Cancerfondens informations- och stödlinje

020-222 111

infostodlinjen@cancerfonden.se

Cancerfonden

Intresset för en övergång ökar

För snart hundra år sedan ratade Sverige Dewey Decimal Classification (DDC) och bestämde sig för att bygga upp ett eget system. Är det dags att ompröva det beslutet?, undrar Magdalena Svanberg efter ett seminarium och en kurs som Kungliga biblioteket anordnade i våras.

VÄRLDENS MEST spridda klassifikationssystem – använt i över 135 länder och översatt till över 30 språk – kan det vara något för Sverige? Det var temat för KB:s DDC-seminarium som ägde rum i april.

Under de senaste åren har bl.a. Tyskland, Ryssland och Vietnam bestämt sig för DDC. En arabisk översättning är under arbete. Allas blickar verkar vara riktade mot DDC.

Joan S Mitchell, huvudredaktör för DDC och KB-seminariets huvudtalare, gav en överblick över systemet och alla dess möjligheter. DDC finns i en webbversion och i en tryckt version. Den mest aktuella versionen är alltid WebDewey. Systemet revideras kontinuerligt med uppdateringar fyra gånger per år, och den tryckta upplaga som kommer vart sjunde år ska bara ses som en ögonblicksbild. WebDewey innehåller dessutom mer information och verktyg som hjälp för katalogisatören: många indexingångar och mappningar till terminologier som tex Library Congress Subject Headings.

En ledstjärna för Joan S Mitchell och resten av DDC:s redaktion är att förändringar som sker i vår vardag snabbt ska kunna påverka innehållet i klassifikationssystemet. Revisioner i systemet påverkar bibliotekens kataloger och samlingar och kan orsaka merarbete och försvåra sökningar på DDC-nummer. Ur det hänseendet är det bättre att utöka systemet än att omstrukturera det totalt. Ibland är det ändå befogat att göra större förändringar. DDC-klassen 570, *Biologi*, hade blivit föråldrad och reviderades därför grundligt till den 21:a upplagan. Eftersom biologi är ett område där man framför allt

använder aktuell litteratur, är problemen hanterliga, menar Mitchell. Idag är det ytterst få användare som intresserar sig för biologilitteratur klassificerad med en äldre upplaga av DDC än den 21:a, som kom 1996.

När det gäller översättningar av DDC är en viktig grundprincip att nummer som konstruerats enligt olika språkversioner av DDC ska vara interoperabla, dvs kunna fungera tillsammans. De flesta som översatt DDC har valt att utöka koderna för det egna landet, och det är tillåtet så länge nummer högre upp i hierarkin överensstämmer med numren i den engelskspråkiga DDC. Samarbetet med översättarna är viktigt, och många av de förändringar som görs i DDC sker på förslag från översättare. Samarbetet med de arabiska översättarna innebär många utmaningar. Området religion måste tex ses över så att samma grad av indelning är möjlig för islam som för kristendom.

De största fördelarna med DDC är enligt Mitchell systemets spridning över hela världen och att systemet är språkoberoende. En DDC-kod har samma betydelse oavsett i vilket land den används. Det gör internationellt samarbete kring klassifikation möjligt.

DET STORA KLASSIFIKATIONSKRIGET 1951.

Unni Knutsen, lärare på JBI, Bibliotek- og informasjonsstudiene vid Høgskolen i Oslo, gav på seminariet en historisk återblick av hur det gick till när Norge 1914 införde DDC. Det gick relativt smärtfritt men efter hand gjordes fler och fler lokala anpassningar. DDC-nummer 810, *Amerikansk litteratur på engelska*, fick tex stå för norsk lit-

teratur så att den norska litteraturen skulle få en mer framträdande placering. 1951 ägde det stora klassifikationskriget rum i Norge. Den principfråga som diskuterades var: ska systemet anpassas till nationella och lokala behov? Den internationella linjen avgick med segern. Den norska översättningen kan inte innehålla speciallösningar eftersom det försvårar import och export av katalogdata.

Knutsen berättade också om arbetet med den senaste norska översättningen där samarbetet med DDC:s redaktion lovordades. Hon betonade att även ett litet land som Norge kan påverka DDC. Ett exempel är att placeringen av ensamstående mödrar i systemet ändrats på initiativ av Norge. De placerades tidigare fördömsfullt in som en särskild social grupp, men har nu flyttats till mor-barn-relationer i allmänhet. Att Norge har en kronprinsessa som varit ensamstående mor är förstås ett tecken på att den tidigare placeringen i DDC inte längre stämmer med verkligheten.

DDC I RENARDUS. DDC används dessutom för att organisera många söktjänster och portaler på Internet. En av dessa webbtjänster är Renardus, en gemensam sökportal för ett antal ämnesportaler runt om i Europa som är strukturerad enligt DDC. Traugott Koch från Lunds universitetsbibliotek och KnowLib presenterade en undersökning av hur användare navigerar i Renardus. Undersökningsmaterialet utgjordes av loggar av användarnas faktiska beteende. DDC-strukturen föreföll vara funktionell. De flesta användare föredrog att bläddra i strukturen

framför att söka fritext, och andelen återkommande besökare var hög. Många tillbringade lång tid i Renardus, vilket tyder på att de fann intressant material.

DEWEY – NÅGOT FÖR SVERIGE? En stor andel av den litteratur biblioteken köper in har redan klassats med DDC och stora möjligheter till rationalisering finns. DDC underhålls och uppdateras på ett sätt som det inte på långa vägar är möjligt att göra för ett litet land med ett eget klassifikationssystem. Det finns naturligtvis också svårigheter, men en övergång till DDC är absolut något biblioteken bör överväga. Det menade Gunilla Jonsson, biblioteksråd vid KB, och det menade också de som deltog i den kurs som anordnades i anslutning till seminariet. DDC är ett komplext system, men strukturen är logisk och kategorierna väl avgränsade. WebDewey är ett suveränt verktyg som är roligt att arbeta med. Till skillnad från SAB-systemet finns det tydliga anvisningar som gör det möjligt att tillämpa klassifikationssystemet konsekvent.

VAD HÄNDER NU? KB har beslutat att göra en förstudie som ska ligga till grund för ett beslut om en eventuell övergång. Studien ska undersöka vad en övergång till DDC skulle innebära för KB och för andra svenska bibliotek. Vilka insatser skulle behövas vid övergången och vad skulle det kosta? Hur skulle kostnaderna för klassifikation påverkas? Hur ska man göra med alla befintliga katalogposter som saknar DDC-kod? Hur ska man göra med hylluppställning? Varje bibliotek fattar själv beslut om en övergång

Biblioteksråd Gunilla Jonsson i samspråk med föredragshållarna Joan S Mitchell och Unni Knutsen.

till DDC, och forskningsbiblioteken är de som i första hand visat sig intresserade. Men förstudien ska också undersöka folkbibliotekens intresse för en övergång samt hur folkbiblioteken skulle påverkas om forskningsbiblioteken går över till DDC.

Dewey – något för Sverige? var också titeln på det miniseminarium som KB anordnade på Bok & Bibliotek. Syftet med seminariet var att väcka frågan om DDC kan vara något för Sverige, och ge en kort presentation av DDC och de svårigheter och möjligheter en övergång skulle innebära. Seminariet fick ett positivt gensvar. Även bland folk- och

skolbibliotekarier verkar det finnas ett intresse för DDC.

Magdalena Svanberg
bibliotekarie vid Kungl. biblioteket

Mer om vårens seminarium finns att läsa på:
<http://www.kb.se/Bus/kursokonferens/ddcApril2005/>

Mer om miniseminariet på Bok & Bibliotek 2005
<http://www.kb.se/Bus/Klassifikation/deweynagot.htm>

DANMARK

Vad är en bibliotekarie?

"En person anställd på ett bibliotek", heter det i den nyutgivna upplagan av Nudansk Ordbog. Det är makalöst att Politikens Forlag inte har en mer modern och nyanserad definition av ordet "bibliotekarie", skriver Henrik Hermann i Bibliotekarforbundets tidskrift Bibliotekspressen. Trots Biblioteksskolens kampanj och seriösa förslag till en definition, anpassad till dagens verklighet, har man fortfarande en ofullständig definition i ordboken. Gammaldags konservatism, menar han. En bibliotekarie kan ju ha andra anställningar än traditionella på ett bibliotek. (Bibliotekspressen 2005:13)

Google inget hot mot biblioteken

De som använder Google är också flitiga biblioteksanvändare. Det framgår av en rapport från Biblioteksstyrelsen som i samarbete med Danmarks Biblioteksskole undersökt saken. Undersökningen baserar sig på 1694 studenter och rör både utbildningsbibliotek och folkbibliotek. Google kompletterar men ersätter inte bibliotek, sammanfattar professor Niels Ole Pors, som står bakom undersökningen. Det finns ett positivt samband mellan användning av Google och biblioteksanvändning.

("Studerende, Google og biblioteker", www.bs.dk/publikationer/andre/studerende)

Kryptiska krav på bibliotek.dk

Internetsuccén bibliotek.dk har funnits i fem år. "Klik på en bog, cd eller dvd og hent herlighederne på dit bibliotek", heter det. Utan problem har man hittills sänt okrypterade e-brev till användarna som svar på beställningar men det är nu förbjudet av Datatilsynet. Det finns risk för att andra kan läsa vad man lånar och e-breven måste därför krypteras. Det ställer till problem. I

Bibliotekspressen kommenterar man situationen i raljerande ordalag: "Kære Bruger, Dét der, De har bestilt er kommet hjem! Vi kan desværre ikke fortælle, hvad det er. Venlig hilsen bibliotek.dk."

Nu har Biblioteksstyrelsen tagit kontakt med Datatilsynet för att finna en lösning.

(Bibliotekspressen 2005:15)

ESTLAND

Skall biblioteken göra allt?

Bibliotekarierykets innehåll och yrkets status diskuteras överallt i biblioteksvärlden och naturligtvis även i Estland. Efter ett seminarium för landsbygdens bibliotekarier blev slutsatserna att man måste lära sig kommunicera med media samt att yrkets anseende också har att göra med arbetets innehåll i verkligheten. Ett problem i de små landsbygdskommunerna i Estland är all extraservice som man tvingas ge. Det framgår av den estniska biblioteksförbundets tidskrift Raamatukogu engelskspråkiga sammanfattning av seminariet. Bland sådana extra uppgifter nämns postservice och utbetalning av pensioner! Nog finns det spännvidd i vad allt en estnisk bibliotekarie förväntas göra!

(Raamatukogu 2005:4)

NORGE

Biblioteksradio

Bland alla nya tekniska möjligheter, lämpliga för bibliotek, finns nu "podcasting" (podradio), dvs möjligheten att via Internet sända ut ljudfiler som kan laddas ner på pc eller mp3-spelare. Beteckningen podcast är en sammansättning av namnet på Apples mp3-spelare iPod och "broadcasting". Bibliotekschefen vid Sjøkrigsskolen i Ber-

gen, Thomas Brevik, är först i Norge med att utnyttja denna möjlighet till en egen "biblioteksradio". Podradio kompletterar då skrivna bloggar och kan t ex vara en del i marknadsföringen av biblioteket. Enligt Thomas Brevik har hans biblioteksradio nått grupper som biblioteket vanligtvis inte når.

(www.norskbibliotekforening.no)

Renoverat Nasjonalbibliotek

Nasjonalbiblioteket i Oslo har flyttat in i helt renoverade lokaler. Renoveringen av den gamla byggnaden från 1913 har kostat nästan 300 miljoner norska kronor. Nu delar biblioteket lokalerna med bland andra Norsk jazzarkiv, Norsk barnebokinstitutt och Norsk visearkiv. Nasjonalbibliotekets vision och mål är "at være et multimedialt kunnskapssenter". Till de uppräknade delmålen är att "være en omstillingsdyktig organisasjon".

(Bibliotekforum 2005:8).

TYSKLAND

Bokhandel och bibliotek samarbetar

Die Deutsche Bibliothek och mVB, Marketing und Verlagsservice des Buchhandels GmbH, har gjort en överenskommelse om samarbete. Bibliotekets on-linekataloger och bokhandelns "buchhandel.de" länkas nu samman och utvecklas. Samordningen och utvecklingen skall främja både bokhandel, förlag, bibliotek, kunder och biblioteksanvändare. "En Win-Win-lösning för alla inblandade, skriver cheferna i ett pressmeddelande i september. Några veckor tidigare tillkännagav Die Deutsche Bibliothek också samarbetet med det fria uppslagsverket på Internet, Wikipedia.

(www.ddb.de)

USA

Banned Books Week

"Banned Books Week", ägde rum över hela USA 24/9–2/10. Detta årliga evenemang hävdar rätten att läsa böcker utan censur och årets tema hade rubriken "Elect to Read a Banned Book". I år lyfte man särskilt fram det faktum att böcker om homosexualitet angrips. I slutet av varje år sammanställer American Library Association's (ALA) Office for Intellectual Freedom bl a "Ten Most Frequently Challenged Books". I den senaste listan handlade tre av de tio böckerna om homosexualitet (se Utblick BBL 2005:5).

Nytt för i år är en "Banned Books Week Proclamation", ett förslag till en proklamation som biblioteken kan använda sig av. I den varnas allmänheten för att friheten att läsa inte är självklar i en tid då böcker som John Steinbecks *Of Mice and Men* och Maya Angelous *I Know Why the Caged Bird Sings* tillhör de mest angripna.

"Banned Books Week" har nu funnits i nästan 25 år och sponsras av American Booksellers Association, American Booksellers Foundation for Free Expression, ALA, American Society of Journalists and Authors, Association of American Publishers och National Association of College Stores. Library of Congress Center for the Book stöder också firandet.

(www.ala.org)

New Orleans bibliotek upphör

Det svåra ekonomiska läget till följd av orkanen Katrinas framfart har bl a inneburit att 3000 av New Orleans tjänstemän får lämna sina arbeten. I oktober avskedades 197 av de anställda vid New Orleans Public Library. De 19 som återstår är nödvändiga för stadens verksamhet men skall användas för andra uppgifter än biblioteksarbete. Det finns inga planer på att återuppta biblio-

teksservicen inom överskådlig framtid, rapporterar ALA som förgäves sökt stadens ledning för en kommentar.

(www.ala.org)

INTERNATIONELLT

Fria böcker på nätet? Vad händer och vem betalar?

Googles planer att scanna in böcker på Internet om inte upphovsmännen direkt motsätter sig det, har väckt stark kritik (Se Nytt i korthet, BBL nr 6/2005). Nu får Google konkurrens. Yahoo planerar ett samarbete med University of California, University of Toronto, non-profit Internet Archive och kommersiella företag för att göra stora mängder böcker fritt sökbara och nerladdningsbara. Projektet heter Open Content Alliance (OCA), och man räknar med att till nästa år ha digitaliserat 18000 böcker. Varje enskild rättighetsinnehavare skall uttryckligen godkänna digitaliseringen.

Även EU-kommissionen har nu tillkännagivit planer på att digitalisera europeiska böcker, filmer, foton, manuskript, tal och musik. Det europeiska kulturarvet skall räddas, den amerikanska dominansen skall få en motvikt och Europas medborgare skall på Internet få tillgång till det historiska och kulturella arvet. Projektet kallas "i2010: Digital Libraries". Remisstiden går ut i slutet av januari 2006. Rekommendationer kommer sedan i juni månad 2006. Vad effekten av projektet blir för den enskilda användaren är en annan fråga. Vem skall betala och vad blir konsekvenserna för olika slags bibliotek?

(<http://news.bbc.co.uk>,

<http://europa.eu.int/rapid>, m.fl.)

FÖRÄNDRAD
UTSIKTEN
FÖR MILJON-
TALS BARN.

Gåvotelefon
0771-90 2003
www.rb.se

DEN HÄR TIDSKRIFTEN ÄR TS- KONTROLLERAD

Annonsera i
TS-kontrollerade
tidskrifter
så du vet
vad du får
för pengarna.

Tidningsstatistik AB Tel. 08-507 424 00

Årets "Framtidsspanare": Nya perspektiv på barns val av bilderböcker

FOTO: HENRIETTE ZORN

Nancy Petrén och Anna Karin Elf efter prisutdelningen i Värmlandsmontern på årets Bok & Bibliotek.

DET BLEV Anna Karin Elf och Nancy Petrén som i år fick ta emot Sjöfle biblioteks pris "Framtidsspanarna" för bästa magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap. Priset är på 10 000 kronor och delades ut på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.

"Kolla vad jag hittade! Förskolebarns bilderbokssökning med samspel i fokus" är en högintrassant studie av hur en förskolegrupp på sex barn i åldern 3–5 år söker och väljer bilderböcker på ett folkbibliotek. Uppsatsförfattarna har valt att studera barnens samspel (även med vuxna) och vad som uppstår ur detta samspel när de besöker biblioteket med sin förskolegrupp. Genom observationer på plats i biblioteket och genom samtal med barnen kom uppsatsförfattarna fram till att barnens biblioteksbesök är mer förutsättningslösa än vad de från början hade trott. Inför besöket har barnen ingen bestämd strategi som

att t ex låna en bestämd bok. Deras val av bok avgörs *här* och *nu*, när de rotar i bilderboksbackarna, och i samspel med de andra barnen. Deras sökning är socialt betingad och vilka böcker barnen väljer beror i hög grad på vem eller vilka de samspelar med. Barnens godkännande eller underkännande av varandras bokval avgör ofta vilka böcker som lånas hem till förskolan.

Anna Karin Elf och Nancy Petrén har också tittat närmare på aspekter i barnens vardag som kan styra deras val av bilderböcker. På biblioteken finns en stor mängd bilderböcker att välja bland men till uppsatsförfattarnas förvåning intresserade sig barnen ofta för likartade bilderböcker. Närmare studier visade att majoriteten av barnens bokval kunde sorteras in i två kategorier.

Den första kategorin handlar om förskolans litterära kanon, det vill säga böcker som barnen blir bekanta med senast på förskolan och som pedagogerna anser hör till det litterära kulturarv som barnen bör få med sig i bagaget.

Den andra kategorin, barnens egna medieangelägenheter, handlar om erfarenheter av den massmediala världen utanför förskolan. När barnen söker efter bilderböcker hittar de ibland figurer som de kan relatera till från tv:s barnprogram eller film. I båda kategorierna spelar igenkännandets mekanismer en stor roll för vilka böcker barnen lockas av.

Anna Karin Elfs och Nancy Petréns magisteruppsats är lättläst och disponerad på ett sätt som tydligt illustrerar deras iakttagelser inte minst det som gäller samspelen mellan barnen. Bland annat återges barnens dialoger när de är i färd med att söka bilderböcker på biblioteket.

Prisjuryns motivering lyder som följer: "Med teorier från såväl pedagogik som från biblioteks- och informationsvetenskap och genom egna observationer, ger uppsatsförfattarna nya perspektiv på hur mötet mellan barn och bibliotek kan utvecklas och förbättras. Uppsatsen, som är skriven på ett föredömligt lättläst och inspirerande sätt, ger uppslag som både kan fungera som stimulans för praktiskt verksam bibliotekari och för fortsatt forskning om mindre barns biblioteksanvändning."

Juryn menar också att de iakttagelser som görs i uppsatsen kan vara relevanta även för andra brukargrupper.

Henriette Zorn

Uppsatsen kan läsas i sin helhet på www.hb.se/bhs/

Stava för att kunna läsa?

Biblioteken lånar ut friskvård

DET ÄR LÄTT att le överlägset eller skratta lite hånfullt vid åsynen av de där människorna som kommer travandes med stavar. "Haru glömt skidorna eller?" "Tappat bort snön, va?"

Skrattar bäst som skrattar sist. Det må se töntigt ut men förståsigpåare, däribland elitidrottsmän, vittnar om hur överlägsen stavgång är ur folkhälsosynpunkt. Stavgång, eller nordic walking som det också kallas, är en träningsform som till och med är överlägsen löpning och som grädde på moset: den passar alla. Utom de koketta.

I Finland är stavgång lika vanligt som Qi Gong är i Kina. I Sverige börjar allt fler få upp ögonen för stavgång och de goda effekter stavpromenader ger. Och biblioteken, ofta i framkant när det gäller det nya, har hakat på trenden. I Västervik köpte man för stadsbibliotekets räkning in tio stavpar i april. Under perioden april till slutet av augusti har det varit cirka 80 utlån på stavarna. En liten nedgång i efterfrågan kunde skönjas under sommarmånaderna men när hösten närmade sig ökade intresset igen.

– Det hela började egentligen med att vår förvaltning genomförde en friskvårdssatsning för personalen där vi fick prova på att gå med stavar. Många tänkte på motionsformen och under en kafferast föddes idén att det här kanske kunde vara något för våra besökare, berättar Anne Brandel som är biblioteksassistent på Västerviks stadsbibliotek.

Folkhälsorådet kontaktades och sponsrade inköpen av stavar, Intersportbutiken gav bra rabatter.

Stavarna finns förutom på stadsbiblioteket även på filialerna i Ankarsrum, Överum, Gamleby och Edsbruk. För stavarna gäller samma låneregler som för böcker. Lånetiden är en vecka, därefter blir det föresningsavgift med 2 kronor per dag. Förstörda eller förkomna stavar ersätts med 400 kronor.

– Vi är ju inte det enda biblioteket i Sverige som lånar ut stavar. Men vi är kanske det enda bibliotek som dessutom har lagt in dem som en post i vårt datasystem vilket

gör att de, precis som våra böcker, finns tillgängliga i vår katalog, säger Anne Brandel.

Det går alltså att hemifrån reservera stavar, det går också att låna om dem (om de inte är reserverade). Omlån på stavar liksom på böcker är max tre gånger.

– Vi kommer att fortsätta att låna ut stavar och om trycket ökar kan vi tänka oss att köpa in fler.

Även i Mora har man hakat på stavtrenden. Man var tidigt ute. Redan i maj förra året var det möjligt att låna stavar på biblioteket. Utlån av stavar på biblioteket är ett led i Mora kommuns friskvårdssatsning och ett samarbete mellan Mora Folkhälsoråd, Kulturförvaltningen och Folkhälsonätverket i kommunen. I Mora är lånetiden för ett par stavar två veckor, en vecka längre än i Västervik. Tanken är att man under de två veckorna ska kunna gå ett par pass och förhoppningsvis bli så biten att man köper ett par egna.

Henriette Zorn

som går med egna och inte lånade stavar!

FOTO: HENRIETTE ZORN

Biblioteket – numera ett ställe för både knopp och kropp.

FAKTA STAVGÅNG

- Stavgång aktiverar stora muskelgrupper och är enligt bedömare 20 procent effektivare än promenad utan stavar. Flera hävdar att stavgång ökar prestationen med 40 procent.
- När man utövar stavgång förbränner man mer än på en vanlig promenad, pulsen höjs till cirka 140 pulsslag.
- Stavgång ökar syreupptagningsförmågan och lindrar muskelsmärter i skuldror och nacke.
- Stavgång är skonsamt för knän och leder.

Akut

Hjälp oss hjälpa katastrofernas offer i Pakistan, Indien, Centralamerika och Afrika.

Ge 50 kr genom att SMS:a "akut" till nummer 72105.

Eller ge din gåva on line: www.redcross.se

Tack för ditt stöd!

Västerviks stadsbibliotek: Enkät gav besked om nöjda besökare

RIBBAN SATTES HÖGT. Målet var att 90 procent av biblioteksbesökarna skulle vara nöjda. Den siffran överträffades när det visade sig att 94 procent av dem som besöker Västerviks stadsbibliotek är nöjda med både servicen och utbudet på biblioteket.

Det var i november förra året som Västerviks stadsbibliotek genomförde en enkätundersökning på uppmaning av kommunrevisionen som ville ha ett mått på biblioteksverksamhetens kvalitet.

Under en tvåveckorsperiod delades 500 enkäter ut till var tredje person som passerade in genom entrén. Ett krav var att man skulle svara på enkätfrågorna medan man befann sig i biblioteket, man fick alltså inte ta med sig frågorna hem. Detta för att säkra svarsfrekvensen. Och den blev hög. 489 av 500 fyllde i enkäten. 440 av 489 enkäter gick att använda som underlag för en utvärdering.

– Det viktigaste för oss var att få veta hur våra besökare uppfattade vår service, säger bibliotekschefen Ernst Zryd.

Det positiva resultatet bekräftades också av en kontrollfråga som fanns med i enkäten. På frågan ”Kan du tänka dig att rekommendera andra att besöka biblioteket”, svarade 99 procent ja, nästan full pott.

– Bland frågorna fanns sådana som handlade om service, innehållet i servicen och bemötande. Vi hade också tre öppna frågor där besökarna fick möjlighet att svara lite bredare och personligt. Och det gjorde de också, berättar Ernst Zryd.

– Även där var det mesta positivt men vi fick en hel del synpunkter också. Flera handlade om brister som vi själva är väl medvetna om. Bland annat efterlyste man ett café i biblioteket. Man vill ha någonstans där man kan sitta ner och dricka en kopp kaffe. Och det tycker också vi borde finnas.

Andra synpunkter som vädrades var att man tyckte att utbudet av engelskspråkig litteratur var för dåligt på biblioteket samt att det fanns för lite kassettböcker.

– När det gäller kassettböckerna så har vi redan åtgärdat det genom att vi har börjat köpa in fler, säger Ernst Zryd.

Trots goda siffrorna och goda omdömen ser man på biblioteket ingen anledning att luta sig tillbaka.

– Vi har tagit till oss de synpunkter vi har fått. På det sättet har enkäten fungerat som ett styrinstrument för oss. Allt är ju inte ros, en del ris finns också. Damerna i utlåningsdisken har väl råkat värst ut. De blev nog inte så glada över att någon i enkäten tyckte att de borde gå på charmkurs, skrattar Ernst Zryd.

Henriette Zorn

UR UTVÄRDERINGEN AV STADSBIBLIOTEKETS ENKÄT:

- Av stadsbibliotekets besökare är 61% kvinnor och 39% män.
- Åldersmässigt är spridningen bland besökarna ganska stor men besökare i åldern 21–30 år besöker biblioteket mindre än andra.
- 84% besöker biblioteket regelbundet, kommer varje vecka eller månad.
- Bibliotekets traditionella utbud är det som intresserar mest: skön- och facklitteratur, tidskrifter, dagstidningar och barnböcker i nämnd ordning.
- 86% tycker att personalen är kompetent. Endast 1% håller inte med.
- 75% av besökarna har aldrig besökt bibliotekets hemsida.

Vill du annonsera?

Ring eller mejla Bo Eriksson!
08-717 87 99
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com

Recensioner

Karl Krarup.

Erland Kolding Nielsen m fl (red.)

Kommunikation erstatter transport: den digitale revolution i danske forskningsbiblioteker 1980–2005: festschrift til Karl Krarup

København: Museum Tusculanum, 2005.

Kommunikation erstatter transport är en stor och i flera avseenden tung festschrift på nära 800 sidor och 2 kg. Rubriken är Karl Krarups egen, en formulering från 1980-talet, och syftar på de nya elektroniska kommunikationsformer som är i antågande. Boken är en hyllning till Karl Krarup, överbibliotekarie vid Det Kongelige Bibliotek och hans insatser, men det är framför allt en bred dokumentation över den epokgörande IT-revolution från 1970-talet och framåt som revolutionerat det danska bibliotekssamfundet.

Många företrädare för olika bibliotek, centrala institutioner, m fl kommer till tals i de fyra huvudavsnitten: *Den digitale revolution*, *Revolutionens redskaber*, *Revolutionens institutioner* och *Revolutionens indhold*. Somliga har liksom Karl Krarup legat steget före och fört utvecklingen framåt. I avsnittet

om *Webarkivering* nämns dock Johan Man-
nerheim från det svenska Kungl. bibliotek-
et som en drivande kraft i det internationel-
la bibliotekssamfundet.

Juvelen i kronan är genomförandet av vi-
sionen om Danmarks Elektroniska Biblio-
tek, ett övergripande projekt med uppbygg-
nad av en nationell infrastruktur, digitalise-
ringsmetoder, virtuell brukarservice, inköp
av licenskonsortier m m. Det finns en stolt-
het över den politiska beslutskraften på hög
nivå, där tre olika departement inte bara
samagerat utan även tillfört en väsentlig re-
surstilldelning. Ett sådant samagerande har
vi bara kunnat drömma om i Sverige Ett an-
nat politiskt uttryck är den statliga myndig-
heten, Biblioteksstyrelsen, som en central
drivande kraft för det samlade biblioteksvä-
sendet. Nuvarande organisation och struk-
tur har vuxit fram under årtal av motsätt-
ningar. Det gäller inte minst den splittrade
nationalbiblioteksfunktionen. De prestige-
laddade striderna kan dock ses som nöd-
vändiga. "Det eksisterer en – som oftast
sund – rivalisering mellem disse biblioteker,
som er en vaesentlig del af den surdej, der
driver biblioteksudviklingen i dette land."

Att samordningen mellan folk- och
forskningsbibliotek trots den samordnande
myndigheten varit problemfylld är inte
överraskande, men en virtuell referenstjänst
invigdes år 2004.

Eftersom alla avsnitt är på danska, vän-
der sig utgivarna främst till det politiska eta-
blissemangen på hemmaplan och dansk
biblioteksvärld. Festskriften erbjuder stora
möjligheter till jämförelser med den sven-
ska utvecklingen även om det är lätt att för-

lora sig i historiken som upprepas av så
många, av tekniska detaljer och områden
som inte känns helt relevanta. En viss åt-
stramning liksom en förteckning av akrony-
mer hade ökat läsvärdet.

Förtjänstfull är den avslutande redovis-
ningen av *Forskningsbibliotekernes historie de
sidste 35 år*. Här beskrivs i tabellform huvud-
dragen i den politiska utvecklingen paral-
lellt med utvecklingen i biblioteken, organi-
sationer och institutioner samt bibliotekens
person- och IT-historia.

När får vi se en motsvarande dokumenta-
tion över den digitala revolutionen inom
biblioteksområdet i Sverige?

Margareta Törngren

Fd biblioteksråd vid Kungl. biblioteket

Biblioteket: det normale rommet i fengselet

Oslo : ABM-utvikling, 2005

Den norska myndigheten ABM-utvikling
har givit ut en antologi om fängelsebiblio-
tek i Norge. Det finns mycket lite skrivet i
de skandinaviska länderna om fängelsebib-
liotek och det är därför glädjande att den
här boken har kommit ut.

Huvudansvarig redaktör är Liv Beathe
Bråhen, anställd vid ABM-utvikling.

De olika bidragen belyser fängelsebiblio-
tek ur olika synvinklar. Bidragen har skrivits
av fängelsebibliotekarier, intagna, en fäng-
elsedirektör, en ansvarig för utbildningen
på ett fängelse, en författare som medverkat

i ett projekt samt anställda på ABM-utvik-
ling. Boken illustreras med fotografier tagna
av interner som gått en formgivningskurs.
Information om och statistik från en enkät
som gått ut till alla fängelsebibliotek ingår
också.

I Norge får 13 fängelsebibliotek statligt
stöd. Stödet utbetalas via ABM-utvikling till
det kommunbibliotek där fängelset ligger.
Efter en försöksperiod permanentades detta
system 1984 och har därefter inte ändrats
trots att flera nya fängelser byggts. Det an-
slag som de 13 biblioteken delar på har dess-
utom inte räknats upp fullt ut som kom-
pensation för prisökningar. Kommunbib-
lioteken ger också viss service till 17 fängel-
sebibliotek utan att få något statsanslag.
Övriga 22 fängelser har inget bibliotek alls.
Några av anstalterna som inte har stöd är
små och öppna vilket innebär att intagna
kan gå till närmaste kommunbibliotek.

Att få ökade anslag och att alla kommun-
bibliotek som arbetar med fängelsebiblio-
tek skulle få statliga pengar var utgångs-
punkten för ett seminarium 2003 och ett
uppföljande seminarium 2004. Tyvärr har
ännu ingen uppräknning av anslaget skett.

Mycket i Norge liknar de förhållanden
som finns i Sverige där besparingar också
skett under senare år. Boken ger en bra bild
av det viktiga arbetet på fängelsebiblioteken
även om den ekonomiska situationen tar
väl stort utrymme.

Boken kan beställas från ABM-utvikling
eller laddas ned som PDF-fil från deras
webbplats www.abm-utvikling.no.

Birgitta Irvall

Talboks- och punktskriftsbiblioteket

LÅNA UT STAVGÅNG

Stavgång ökar förbränningen och stärker nacke, axlar och rygg. Axess förebygger och rehabiliterar.

Svensk kvalitet, 2 års garanti. **BÄST I TEST** (Aftonbladet 2005 03 07)

Kontakta oss om hur ditt bibliotek kan låna ut stavgång.
Kolfibertechnik AB. Telefon 0495-306 93. info@kolfibertechnik.se

www.axess-sports.com

Barnbibliotekarie-kåren är verkligen hängivna sitt jobb. Vi brinner för det här, men tyvärr kan vi också brinna upp av det.

Maud Svahn, barnbibliotekarie Alingsås bibliotek i Fönstret nr 6-7 2005.

Redan tidigt i karriären upptäckte jag att bibliotek var ett främmande ord för barnen. Jag blev för länge sedan varse detta då mina elever på förskolan kände till vad ett videotek var men knappt vad bibliotek var för något. Det ville jag ändra på.

Annagreta Östling i Fönstret nr 6-7 2005.

Folkbildare har alltid tagit fasta på avgiftsfrihet. Ända sedan Valfrid Palmgrens tid på ecklesiastikdepartementet på 1910-talet har avgiftsfrågan varit i centrum av debatten. Hon insåg att avgifter skulle medföra att vissa grupper aldrig skulle sätta sin fot på t ex biblioteken. Biblioteken har en lång tradition av avgiftsfrihet. Det är vi stolta över.

Lena Hallengren i sitt tal på en konferens om folkbildningen, Stockholm 27.9.2005

Några riktlinjer för en nationell kultur- och folkbildningspolitik som vi vill arbeta för:

– Att stärka kulturens infrastruktur, exempelvis folkbiblioteken och för- eningsägda samlingslokaler och bygdegårdarna.

Birgitta Sellén/Håkan Larsson (c) i Dagen, 29.9.2005.

Skolminister Baylan har visat sig vara en sann biblioteksvän. I tal efter tal tar han upp skolbibliotekens stora betydelse för skolornas arbete.

Biblioteksbloggen, 28.9.2005.

Ibrahim Baylans förslag att satsa på skolbiblioteken är bra. Men det är uppenbart att regeringen inte tar de rapporter om minskad läsning och försämrad läsförståelse på allvar och det är väldigt bekymmersamt.

Christer Nylander (f) 30.9.2005.

– Jag gläder mig särskilt över att Skolverket vid sina inspektioner får ett klart uppdrag att även kontrollera hur skolbiblioteken används i undervisningen. Detta diskuterades vid en uppvaktning av Ibrahim Baylan i vin- tras.

Gerd Linder, Lärarförbundets repren- tant i Nationella skolbiblioteksgruppen, 30.9.2005.

Folkpartiet slår vakt om alla männis- kors möjlighet till kostnadsfria boklån ur ett rikt bestånd. Därför vill vi höja anslagen till folkbiblioteken med 24,5 miljoner kronor mer än regeringen. Vi slår också vakt om den låga bokmom- sen.

Cecilia Wikström, riksdagsledamot (fp) och Jan-Ove Jerrestål, kommunalråd (fp) i UNT 12.10.2005.

Sedan några år tillbaka återfinns bib- lioteket mellan matsalen och klass- rumskorridoren på låg- och mellansta- dieskolan. Detta har inte minst gynnat Knäreds yngre litteraturkonsumenter, som numera har en bibliotekslektion inbakad i det ordinarie skolschemat varje vecka.

Hallandsposten, 14.10.2005.

Biblioteket på Österslättskolan är navet för elevernas kunskapsinhämt- ning. Där kan eleverna få hjälp med läxläsning, söka information digitalt och i bokform eller bara slå sig ner med en bok i lugn och ro.

– Biblioteket ska vara en plats som är någonstans mellan vardagsrum och klassrum.

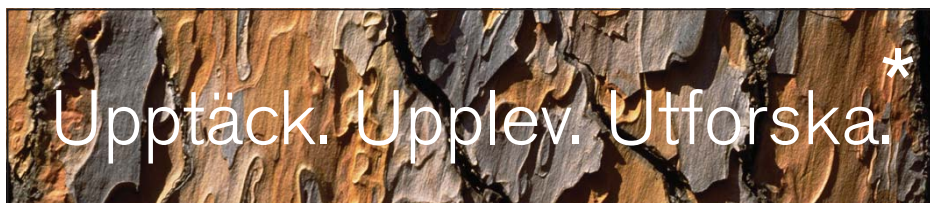
Amela Topalovic, skolbiblioteket på Ös- terslättskolan i Sydöstran, 14.10.2005.

– Man delar ut pengar till "goda förfat- tare" så att de kan hålla sig flytande. Och goda författare är naturligtvis enligt socialdemokratisk logik sådana författare som motverkar de kommer- siella krafterna. Det vill säga socialde- mokratiska författare.

Jan Guillou till storms mot Författarfön- dens fördelningspolitik i Expressen/GT 16.10.2005.

– Det är nog den största bibliotekss- lakt i landet. Det är exempelöst. Andra kommuner har lagt ner en eller två filialer, men inte fem stycken.

Författaren Johan Althoff om filialned- läggningen i Norrtälje, Norrtälje tidning 19.10.2005

Storslagen natur. Smultronställen. Livet runt omkring oss. Hjälp till att bevara vår natur och miljö för framtida generationer.

Bli medlem i Svenska Naturskyddsföreningen eller stöd vårt arbete med en gåva. För privat- personer finns flera olika stödformer och som företag kan ni bli Företagsfadder.

Läs mer på www.snf.se

Svenska Naturskyddsföreningen

*Frasande bark

Kulturrådsmiljoner synliggör kulturtidskrifterna

NÄTVERKSTAN I Göteborg arbetar just nu med ett treårigt projekt för att synliggöra kulturtidskrifter och stärka deras ställning. Det är möjligt tack vare ett bidrag på två miljoner kronor från Kulturrådet.

Marie Johansson, projektledare, hur kommer ni att använda pengarna?

– Vi skall arbeta för att kulturtidskrifterna skall synas mer. Dels genom nya sätt att exponera dem på samt finna nya försäljningsställen, dels genom att förbättra för de cirka 230 återförsäljare vi redan har.

Tack vare Kulturrådets bidrag kan mycket tid ägnas åt projektet Kulturchock. Det handlar om att marknadsföra kulturtidskrifterna på nya sätt och därvidlag riktar man in sig på två grupper: prenumeranter och annonsörer. Projektet består av två delar, berättar Marie Johansson. Den ena delen vänder sig till både företag och privatpersoner som ges möjlighet att prenumerera på ett paket med kulturtidskrifter. Paketet skickas

ut en gång per kvartal och innehåller tre eller fem tidskrifter, men titlarna är hemliga. Marie Johansson hoppas att tidskrifterna på detta sätt kan nå ut till exempelvis tandläkarmottagningar eller hotell som är sugna på att pröva något nytt.

Men tror du verkligen att mottagarna vill ha ett hemligt innehåll? Tänk om man får tidskrifter i ett ämne man inte alls är intresserad av?

– Vi hoppas att de kommer att tycka att det är kul med överraskningar. Det är också ett sätt att hitta nya målgrupper för tidskrifterna, tror Marie Johansson.

– Dessutom kan de gå in på Kulturchocks hemsida och hitta några av våra andra tidskrifter som verkar spännande.

Den andra delen av projektet Kulturchock bygger också på en paketprincip, men där vänder man sig till annonsörer. Många kulturtidskrifter har svårt att hitta annonsörer, säger Marie Johansson, de saknar tid och erfarenhet. Här kommer tidskrifterna att delas in i tematiska grupper

och annonsörerna kommer att ha möjlighet att välja ett eller flera paket att annonsera i. Projektet genomförs i samarbete med reklambyrån ANR som gör arbetet helt på ideell basis.

– Det är förstås till väldigt stor hjälp, vi har inte de kunskaperna själva, säger Marie Johansson.

Inom ramen för projektet kommer också en marknadsundersökning bland återförsäljarna att göras, och sedan vidtar arbetet med att nå ut till nya återförsäljare. Tack vare projektpengarna har man möjlighet att resa runt. Kulturchock har också ett stort antal referenspersoner från olika områden, bland annat biblioteksvärlden.

Planerar ni någon särskild satsning gentemot biblioteken?

– Så långt har vi ännu inte kommit men vi för samtal och ser vad som kan göras, säger Marie Johansson, själv utbildad bibliotekarie.

Annina Rabe

Boksoppa på Lidingö bibliotek

Att det går att kombinera böcker med soppa, utan att det blir soppa av alltihop, det

kan Christina Herrlander, pr-bibliotekarie, på Lidingö bibliotek intyga.

Nu i höst bjöd de för första gången in till bok- och deckarprat vid lunchtid och då serverades det samtidigt soppa.

– Boksoppa blir det igen den 10 novem-

ber, men vi serverar ingen svartsoppa, utan det blir fisksoppa med skaldjur och saffran, säger Christina Herrlander.

Däremot blir temat mer åt det svarta hållet – då det blir en lunch i de många deckarförfattarnas tecken. Den första boksoppan i oktober tog annars upp bibliotekariernas favoriter bland höstens nyutkomna böcker, däribland *Gangsters* av Klas Östergren, *Skam* av Karin Alvtegen och *Never let me go* av Kazuo Ishiguro.

– Idén till boksoppor, har vi plockat från Eskilstuna bibliotek, där det serverats boksoppor sedan ungefär fem år tillbaka, berättar Christina Herrlander.

Och Eskilstuna bibliotek fortsätter även där under hösten med soppluncher. Den 18 november blir det Cecilia Torudds tur att berätta om sitt författarskap. Nya punkter, soppor och författare dyker upp på nytt på båda biblioteken under våren, för evenemangen har visat sig vara mycket populära. Speciellt bland yrkesarbetande i området som gillat idén att kombinera lunchen med intressant bokprat.

Cristina Aasa

När jag beställde en ny stol eller behovet av ridande förste bibliotekarier i kontorslandskapet

av Christer Hermansson

Efter en längre tids tjänstledighet kände jag nästan omedelbart att jag fick kraftiga ryggsmärtor när jag satt för länge på stolen i det behagliga och luftiga kontorslandskapet tillsammans med femton andra bibliotekarier och biblioteksassistenter. Inte hade mina ryggsmärtor någonting med det underbara klimatet att göra: luftkonditioneringen fungerade utmärkt; kollegernas diskurser om ditt och datt störde inte alls utan bara tillförde hela mitt förste bibliotekariejag en mängd energi och inspiration som förhoppningsvis skulle innebära att jag kunde uträtta nya administrativa stordåd i mina försök att utveckla nya biblioteksmodeller. Men så var det mina kraftiga ryggsmärtor.

Jag tog mod till mig och författade ett distinkt och kortfattat mejl till avdelningsföhrern där jag beskrev mitt problem på ett sakligt sätt. Jag fick ganska snart klartecken för inköp av pall; jag ville alltså skaffa en pall och inte en ny kontorsstol. Därefter rådgjorde jag med en kollega som visserligen inte är formellt ansvarig för inköp av kontorsmaterial men hon har ändå gedigna kunskaper om vissa firmor och tillverkare som är att lita på. Jag gjorde sedan en informationskompetent sökning på nätet där jag fick fram adresser.

När jag sedan besökte en välkänd firma fastnade jag genast för en enkel men sober sadel med det träffande namnet "Solo". Den var väldigt skön att sitta på. Jag kunde sträcka på ryggen och jag såg framför mig hur jag kunde blicka ut över kontorslandskapet medan kollegerna avundsjukt skulle böja ner sina huvuden när jag red omkring fritt och ledigt för att få fram det mest kreativa i mig själv. Det blev alltså ingen pall utan en sadel.

När jag återvände till Lärum och berättade för de två andra förste bibliotekarierna om min nya sadel som jag hade beställt, blev det väldigt upprörda känslor. Ja, du gör ju förstås alltid som du vill, sa Gunilla Lindén. Och Monica Sax sa: Ska du inte skaffa lasso också? Det var en strålande idé. Men hur skulle jag meddela resten av kollegerna om den nya sadeln? Alla vet vi ju hur svårt det kan vara med interninformation.

Därför klippte jag ut bilden på sadeln ur katalogen och tejpade fast den väl synlig på min lilla vita tavla där jag normalt sett brukar skriva in om jag är på informationspass eller idkar undervisning und so weiter. På så sätt såg mer eller mindre alla kolleger, åtminstone de i kontorslandskapet, bilden på min sadel som skulle levereras vecka 37.

Det kändes verkligen som att jag gjorde rätt. Flera av kollegerna frågade mig sedan om jag behövde sheriffstjärna, cowboyhatt, piska, sporrar eller andra väsentliga attiraljer. Läderbyxor har jag ju redan flera par, men egentligen inte några som passar den svarta sadeln. En vikarie erbjöd sig att rykta sadeln, och jag tog emot erbjudandet med öppna armar. Mitt rykte behöver ständigt förbättras. Som förste bibliotekarie vill åtminstone jag alltid vara en förebild för mina kolleger.

Wittgenstein skrev något om att språket sätter gränser. Men han tänkte aldrig på att även stolarna i ett kontorslandskap sätter gränser. När jag nu har ridit på min sadel ett par dagar – mig veterligen den ende förste bibliotekarien i riket – och erfart frihetskänslan och inbillat mig att ingenting är omöjligt, inser jag att min professionella höjdpunkt med all säkerhet är nådd. Längre än så här kommer jag aldrig. Jag är en väldigt lycklig ridande förste bibliotekarie.

Wittgenstein skrev något om att språket sätter gränser. Men han tänkte aldrig på att även stolarna i ett kontorslandskap sätter gränser. När jag nu har ridit på min sadel ett par dagar – mig veterligen den ende förste bibliotekarien i riket – och erfart frihetskänslan och inbillat mig att ingenting är omöjligt, inser jag att min professionella höjdpunkt med all säkerhet är nådd. Längre än så här kommer jag aldrig. Jag är en väldigt lycklig ridande förste bibliotekarie.

Vill du annonsera?

Ring eller mejla Bo Eriksson!
08-717 87 99
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com

Glada bibliotek!

MARK35

EASY-CHECK
Självbetjäningsskoncept
för små bibliotek

Codeco Sverige AB

Wallenbergs gata 4 TEL 013-23 99 50
583 30 Linköping FAX 013-23 99 55

CODECO

www.codeco.se

***Mormors Kokböcker**
***Helga Heschen,**
kvinna konstnär

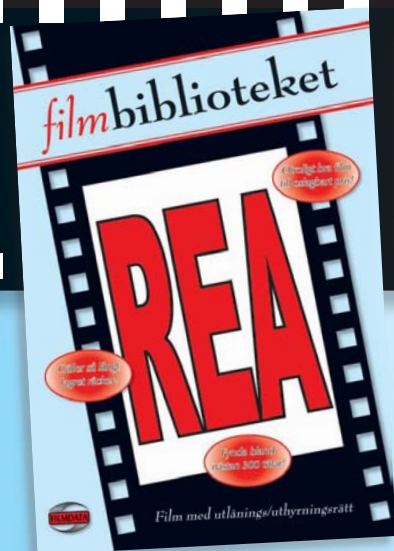
Två lätthängda biblioteksutställningar om 12 laminerade posters vardera.

Producent: Inger Ärlemalm

Hyr dem från
Bokkoket@swipnet.se

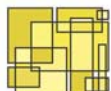
*film*biblioteket

- En hemsida för Sveriges bibliotek!

*Du har väl fått höstens
stora DVD-reakatalog?
Om inte, kontakta oss så skickar vi ett exemplar!*

Filmdata AB, Göteborgsv 19, 504 35 Borås, Tel: 033-225270, Fax: 033-444466, Mail: bibliotek@filmdata.se

Bibliotekscentrum

mikromarc

Välj
centraldrift!

Allt fler
Mikromarc-kunder
väljer centraldrift.

Är du nästa kund?

"Centraldriften ger oss betydligt snabbare svarstider från databasen än vid drift på egen server. Övergången från lokal drift till central drift gick mycket bra. Driftskostnaderna sänktes också kraftigt för oss"

Rolf-Allan Norrmosse, SCB:s bibliotek

Kontakta oss gärna
för mer information!

Bibliotekscentrum
Honnörsgatan 24
352 36 Växjö
0470-400 45

www.bibliotekscentrum.se
info@bibliotekscentrum.se

www.bibliotekscentrum.se

"Jag har bara gjort roliga saker i mitt yrkesliv och det tänker jag fortsätta med".

Ålder?

– Jag är född 1955.

Bakgrund och yrkesbana?

– Jag är lärare från början och har alltid arbetat med olika former av litteraturprojekt. 1989 fick jag arbetet som litteraturpedagog på Svenska barnboksinstitutet. Det var en tjänst som finansierades av Astrid Lindgren. Jag lärde mig oerhört mycket på SBI, men sa upp mig 1993 eftersom jag åter ville arbeta praktiskt nära elever. Jag arbetade som litteraturpedagog i Huddinge och byggde upp ett skolbibliotek tillsammans med Helen Amborn där. Vi fick flera utmärkelser för det arbetet. Parallellt med detta arbetade jag på Lärarhögskolan i Stockholm med utbildning av 1–7-, 4–9-lärare och även forskollärare. Det var roligt att arbeta med vuxna på det sättet. När jag fick tillfälle att arbeta som rektor tog jag tillfället i akt.

– Jag har trivts mycket bra som rektor på både grundskola och på gymnasiet. I dryga tio år har jag varit rektor, senast i Nynäshamns kommun. Vid sidan om mina ordinarie arbeten har jag haft mängder av olika uppdrag: skribent, föreläsare, ordförande i Kulturrådets arbetsgrupp för utgivningsstöd, kritiker i Svenska Dagbladet, ansvarig för ungdomslitteraturen i Kulturrådets barnbokskatalog (i två år), medlem i Augustprisjuryn, medlem i En bok för allas referensgrupp och medlem i Barnens bokklubbs jury i många år med mera. Jag har i princip alltid bara gjort roliga saker i mitt yrkesliv och det tänker jag fortsätta med.

Vad var det som lockade med jobbet som chef för Svenska barnboksinstitutet?

– Jag tycker att det är det mest spännande arbete man kan ha i den barnlitterära världen och eftersom jag bara gör roliga saker, är förmodligen också det här det roligaste jobb man kan ha.

Varför tror du att just du fick jobbet?

– Jag markerade mycket tydligt att institutet

måste ha forskarkompetens i organisationen. Jag sa också att jag omedelbart skulle dra tillbaka min ansökan ifall att en disputerad sökande med goda chefsmeriter anmälde intresse. Styrelsen för SBI gjorde tydligen bedömningen att ingen hade både forskarkompetens och chefskompetens. Därför, tror jag, valde man mig.

– Jag har en gedigen och väl dokumenterad kunskap om barn- och ungdomslitteratur och jag har lyckats väl i mitt arbete som chef på olika arbetsplatser. På så sätt känner jag mig trygg i rollen som chef för SBI. Jag kommer i alla lägen se till att forskarkompetens knyts nära till institutet i olika former.

Hur kommer dina nya arbetsuppgifter att se ut?

– Jag ska leda den löpande verksamheten och jag ska utveckla allt det som är bra i institutets verksamhet. Den forskningsfrämjande verksamheten är central. Dokumentationen och informationen är institutets kärnverksamhet och vid sidan om den ska jag utveckla den publika verksamheten och stärka kontakterna med skola och utbildning på olika sätt.

Vad tar du med dig för erfarenheter från ditt gamla jobb som rektor?

– Mitt intresse för växande. Det är fantastiskt att se människor, oavsett ålder, växa och utvecklas. Mina cheferfarenheter är mångsidiga och jag har tydligen en viss fallenhet för just det. Dessutom tar jag med mig mitt nätverk inom den barnlitterära världen, mina kontakter i skolväsendet och mina erfarenheter av litteraturförmedling.

Varför behövs Svenska barnboksinstitutet?

– SBI är en fullständigt unik institution i Sverige och dess ställning internationellt är mycket stark tack vare Sonja Svenssons insatser som chef i 22 år. Jag vill påstå att det är omöjligt att tänka sig ett barnlitterärt Sverige utan Svenska barnboksinstitutet.

Finns det något område där du skulle vilja stärka eller förändra Institutets position?

– Nja, vi ska bli ännu bättre på allt, vi ska bli mer drivande i samarbetsprojekt och i mindre utsträckning låta vår verksamhet styras av utifrån kommande impulser. Det finns

en kraft inom institutet som ska tas tillvara och utvecklas. SBI ska också i framtiden vara en kompetensgenerös samarbetspartner så ofta det bara är möjligt för oss.

Vilka frågor tycker du är viktigast inom barnkulturen just nu?

– Att vi får ekonomiska möjligheter genom statligt och kommunalt stöd, att konkurrera med de kommersiella krafter som producerar dataspel, tv-spel och reklamfinansierade tv-produktioner.

Har du några åsikter om bibliotekens hantering av barnkulturella frågor?

– Väldigt många kommunbibliotek med sina bibliotekarier gör ett fantastiskt arbete. Jag är gift med bibliotekschefen i Nynäshamns kommun och jag ser därigenom också arbetet inifrån. Det som oroar mig är att utbildningen av barnbibliotekarier avstannat och att samarbetet mellan kommunbibliotek och skola inte utvecklats mer än det har gjort. Där har skolan ett mycket stort ansvar.

– Vi har vårt lands mest framgångsrika och mest framstående litteraturförmedlare bland barnbibliotekarierna. De borde få bekräftelse för detta och även medel för att kunna fortsätta denna fundamentala verksamhet i språkutvecklingens, glädjens och litteraturläsandets tjänst.

Favoritförfattare inom barnlitteraturen?

– Nej, men jag uppskattar mycket den samtidsrealistiska svenska ungdomsromanen och den svenska bilderbokens utveckling.

Annina Rabe

Nancy i lyxutförande

För knappt ett år sedan skrev vi om den amerikanske leksakstillverkaren Archie McPhee som år 2003 lanserade sin Library Action Figure. Dockan var modellerad efter den verkliga och då nyligen pensionerade bibliotekarien Nancy Pearl från Seattle Public Library. I handen håller dockan Nancy en miniatyrkopia av sin senaste bok "Book Lust" och trycker man på knappen i ryggen rör sig armen i en hyschande rörelse (amazing push button shushing-action!). Just den biten fungerade väl allvarligt talat inte så där jättelysande...

Alla som vann i Svensk Biblioteksför- enings utlottning av dockan vet att med i

paketet följde också en trave litteratur i mini-format, två bokmärken, en kortfattad bibliotekshistoria och ett lånekort med "realistiskt utseende".

Bibliotekariedockan gjorde succé och gick försäljningsmässigt om Jesusdockan (den bäst säljande Library Action Figure genom tiderna enligt McPhee... Finns det några andra?). Det är därför begripligt att leksakstillverkaren McPhee inte kan hålla fingrarna borta från att upprepa en kommersiell succé. Nu finns nämligen Nancy i lyxutgåva: Deluxe edition. Borta är Nancy klädd i sobert blå dräkt, Nancy deluxe har dräkt i trendig bordeauxfärg. Med i paketet följer nu en uppsjö prylar med biblioteks- anknytning som dator, referenshylla, flera boktravar, några lösa miniatyrböcker och förstås en kopia av Nancy's senaste "Book Lust 2". Schysch-knappen på ryggen finns också kvar men inget anges om just den detaljen har förbättrats. Nancy deluxe – kanske ett samlarobjekt? – är något dyrare än vardags-Nancy. Men för 12.95 dollar blir hon din.

HZ

Grattis 1

I början av oktober fyllde bloggen Biblioteksrelaterat 2 år. Från BBL säger vi grattis till Malin Cantwell och Åsa Jenslin – de driftiga tjejerna bakom bloggen. Ni är ofta/alltid först med de roligaste tipsen... simpla journalister kan aldrig mäta sig mot informationsspecialister...

Grattis 2

Grattis också till Linnéskolan i Älmhult som av Nationella skolbiblioteksgruppen har utsetts till Årets skolbibliotek 2005 i hård konkurrens bland 18 nominerade gymnasie- och grundskolebibliotek. Priset består av ett författarbesök och ett diplom och det delades ut på Skolforum i slutet av oktober.

"Jag var den här biblioteksflikan med min kasse som alltid stod utanför innan de skulle öppna. Och jag är än idag stor anhängare av flicklitteratur om de här modiga, föräldralösa stackars flickorna som möter vilka små-righeter som helst men går vinnande ur striden, det var min första inspirationskälla när jag var liten."

Tiina Rosenberg,
Göteborgs-Posten 1.10.2005.

Digital BiblioteksPORTAL

WAGNER

www.wagnerform.se

föreningsnytt

Material till föreningsnytt mailas till
fa@biblioteksforeningen.org

Glöm inte att adressändra!

Kansliet uppmanar er medlemmar som flyttar, byter telefonnummer eller byter arbete, att göra en fullständig adressändring via hemsidan. För att ge dig så bra service som möjligt behöver kansliet aktuella och korrekta uppgifter.

Adressändringen gör du via Svensk Biblioteksförnings hemsida www.biblioteksforeningen.org under länken *Bli medlem*. Fyll i alla efterfrågade uppgifter i webbformuläret.

fa

Handbok för utvärdering

Nu finns utvärderingen av projektet *Handbok för utvärdering* tillgänglig på Svensk Biblioteksförnings hemsida.

Mellan åren 2002 och 2005 genomfördes projektet *Handbok för utvärdering* i regi av Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för kvalitetsarbete och statistik. Cirka 50 bibliotek deltog i projektet och syftet har varit att hjälpa bibliotek att komma igång med kvalitets- och förbättringsarbete.

Projektet är nu avslutat och utvärderat av Jakob Harnesk. Utvärderingen *Grund för fortsatta mätningar: En utvärdering av Svensk Biblioteksförnings projekt Handbok för utvärdering 2002–2005* finns att ladda hem från Specialgruppen för kvalitetsarbete och statistiks plats på www.biblioteksforeningen.org.

fa

Ett öppet hus blir fyra

Svensk Biblioteksförnings årliga evenemang Öppet hus, i år den 1 december, är tyvärr inställt, men ersätts under år 2006 med fyra tillfällen att besöka kansliet. Anledningen är att Stockholms brandförsvaret har konstaterat att kansliet på Saltmätargatan inte får rymma fler än 50 personer åt gången. Under nästa år ordnar kansliet istället fyra tillfällen där medlemmarna får besöka kansliet. Torsdagarna den 9 mars, den 6 april, den 12 oktober och den 16 november nästa år bjuder kansliet in till Öppet hus för medlemmarna. Antalet besökare är begränsat till 50 stycken, och principen först till kvarn gäller angående anmälningar till de aktuella dagarna. Mer detaljerad information kommer under början av nästa år.

fa

utsikter & avsikter

Från bibliotekslag till biblioteksplan

I månadsskiftet november/december kommer uppföljaren till *Biblioteksplaner – en idéskrift*.

Den nya publikationen *Biblioteksplaner – från bibliotekslag till biblioteksplan* är en praktisk vägledning från lag till plan, framtagen av Svensk Biblioteksförning. Den ger en beskrivning av biblioteksstrukturen, visar hur bibliotekssystemet är en helhet och hur de olika bibliotekstyperna förhåller sig till varandra. Publikationen fokuserar på biblioteket som funktion, inte som institution, och bryter ner bibliotekslagens paragrafer samt lyfter fram den politiska dimensionen och därigenom påverkar bibliotekens verksamhet med mera.

BIBLIOTEKSPLANEN – ETT INSTRUMENT

Biblioteksplanen är en möjlighet och utmaning och riktar sig till den som är politiskt ansvarig och den som arbetar med biblioteks- och utveck-

lingsfrågor, framför allt på kommunal nivå. Det är ett instrument för att påverka och formulera en tydlig bibliotekspolitik och lyfta fram biblioteket som en viktig faktor i den lokala och regionala utvecklingen.

Publikationen *Biblioteksplaner – från bibliotekslag till biblioteksplan* är sammanställd av Peter Almerud på uppdrag av Svensk Biblioteksförning. Peter Almerud är frilansande journalist, informatör och utredare med inriktning på kultur och kulturpolitik.

BESTÄLL REDAN NU

Publikationen är gratis och kan redan nu beställas från Svensk Biblioteksförnings kansli. En expeditiionsavgift på 75 kronor + portokostnader tillkommer dock. Mejla in din beställning till info@biblioteksforeningen.org så skickar vi publikationen. Som institutionell medlem får ni ett exemplar automatiskt.

fa

Artiklar

Biblioteksdialogen är i gång. Replik i tidningen *Dagens Samhälle* från Sveriges Kommuner och Landsting med anledning av att generalsekreterare Niclas Lindbergs tidigare efterlyst en mer enhetlig och tillförlitlig biblioteksstatistik. Publicerad i oktober, nr 29.2005.

Skolorna måste ha bibliotek. En artikel i tidningen *Proletären* om Svensk Biblioteksförnings budskap under Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg. Publicerad 051006.

Bibliotekslagen följs inte. Debattartikel av Niclas Lindberg i *Sydsvenska Dagbladet* med anledning av att 82 procent av kommunerna saknar en sammanhållande biblioteksplan, trots ökade krav. Publicerad 050929.

fa

Krönika Agneta Olsson

I huvudet på en ny styrelseledamot

FOTO: KARI LUNDH.
KALUFOTO DIGITALFOTO-
GRAFERING

När Svensk Biblioteks förening bildades för några år sedan fanns det självfallet ett antal kritiska röster som röstade nej till förslaget att slå ihop de två föreningarna – Sveriges Allmänna Biblioteks förening och Svenska Bibliotekariesamfundet. Jag var en av dem.

Jag ansåg att en stor organisation skulle ha svårt att bevaka alla frågor som rörde hela bibliotekssfären. Jag oroades över att universitets- och högskolebiblioteken skulle "drunkna" i alla frågor kring folkbiblioteken. Rätt eller fel – så var mina åsikter.

Nu blev det en stor förening och därmed gäller det att arbeta för att mina farhågor inte besannas. Hur gör man det bäst? Självklart genom aktivt arbete, antingen genom deltagande i våra specialgrupper, eller som jag som har fått förtroendet, att arbeta i styrelsen.

Det är en spännande uppgift – inte bara att bevaka de vetenskapliga bibliotekens frågor utan att faktiskt få möjlighet att tränga in i alla frågor kring andra biblioteksorganisationer från bibliotekslag och biblioteksplaner till hotet om nedläggningar av mindre bibliotek. Jag borde inte vara förvånad över resultatet i vår Temo-undersökning angående Sveriges kommunalråds kunskaper kring biblioteksplaner. Ändå blir jag det, förvånad och återigen besviken på att våra folkvalda inte följer upp de beslut som riksdagen tagit.

Samtidigt som jag blev invald i Svensk Biblioteks förenings styrelse tillträdde jag som överbibliotekarie vid Göteborgs universitetsbibliotek. I den rollen kan jag också arbeta för att förstärka samarbetet mellan olika bibliotekstyper. Här på hemmaplan i Gö-

teborg ser jag fram emot ett utökat samarbete med regionen, Chalmers och Stadsbiblioteket. Vi har sedan länge en grupp – Nätverk för kunskap – och den hoppas jag blir allt aktivare.

Nätverket är ett samarbetsprojekt mellan länsbibliotek, forskningsbibliotek och kommunbibliotek i Västsverige. Målsättningen är att skapa en regional fjärrlånehantering, att förbättra tillgången till medier i hela regionen, att erbjuda en friare förmedling av fjärrlån till regionens bibliotek, att möjliggöra direktbeställning och direktleverans för ökad service, att skapa en regional referenstjänst och att skapa ett kontaktnät mellan bibliotekarier på olika bibliotekstyper. Tanken är att möjliggöra en bättre tillgång till "kunskap" för alla delar i regionen till gagn för utbildning, kultur och näringsliv.

Jag tror på möten mellan människor och att dessa möten genererar en förståelse för varandras situation, behov och utveckling. Möten och samtal betyder också att vi kan påverka – lobbyverksamhet – som Johanna Hansson skrev om i ett tidigare nummer av Biblioteksbladet.

När jag skriver detta har årets Bok- och Biblioteksmässa varit, men jag vet bara genom att läsa programmet att årets mässa kommer att bli samma succé som tidigare år. Det skall bli spännande att stå i vår monter och representera Svensk Biblioteks förening. Mässan representerar en av de viktigaste mötesplatserna i Sverige för svensk biblioteksväsende.

Akut

Hjälp oss hjälpa katastrofernas offer i Pakistan, Indien, Centralamerika och Afrika.
Ge 50 kr genom att SMS:a "akut" till nummer 72105.
Eller ge din gåva on line: www.redcross.se
Tack för ditt stöd!

FÖRÄNDRAS UTSIKTEN FÖR MILJONTALS BARN.

Post- och bankgiro
90 2003-3
www.rb.se

Rädda Barnen
Save the Children Sweden

kalendarium

9–10 november, Härnösand Bibliotekssamverkan i Norrland inbjuder till Bi(N)kupa

Välkomna till Bibliotekssamverkan i Norrland-projektets konferens Bi(N)kupan. På konferensen diskuteras utvecklingen inom biblioteksområdet i regionen och Sverige. Konferensen är en möjlighet för de som varit engagerade inom projektet att sprida idéer och metoder från arbetet inom Bibliotekssamverkan i Norrland till andra regioner och samtidigt ta till vara egna erfarenheter inför fortsatta utmaningar. Till konferensen kommer representanter från andra utvecklingsprojekt som på olika sätt tangerar Bi(N)-projektet eller är intressanta inför framtida satsningar.

Arr: Styrgruppen för Bibliotekssamverkan i Norrland!
Mer info: www.ylb.se/bin

11 november, Lund Takt, ton och information

Temadag på Ideon i Lund om etik, integration och företagande.

Arr: Info Business Öresund
Mer info: www.folkbibliotek.lund.se

11 november, Karlstad Värmländsk bokmäss

Arr: Länsbiblioteket i Värmland, Föreningen för Värmlandslitteratur & Värmlands museum.

Mer info: www.varmlandsmuseum.se

14–18 november, Stockholm Karolinska universitetsbibliotekets fortbildningsvecka

I vecka 46 arrangeras höstens fortbildningsvecka för medicinska bibliotekarie. Veckan innehåller sex olika delkurser, som kan väljas separat. Följande finns: Cochrane Library & EBM, Fjärrlån – förvärv & Open Access, Pedagogik på bibliotek, Medicinska ämnesord (MeSH) för indexering och sökning, Djupdykning i PubMed samt Vidga dina vyer med Entrez.
Arr: Karolinska universitetsbiblioteket
Mer info: <http://tinyurl.com/cqblk>

15 november, Stockholm E-DAGEN – angående ett prefix i biblioteket

E-samhället, e-medier, e-läsning och e-tillgänglighet. E- i biblioteket, E-TPB och E-BTJ.

Arr: Ikoner-Akademien
Mer info: www.btj.se/ikoner

16 november, Stockholm Nya referensskällor och virtuella bibliotek

Internet har inneburit att bibliotek av alla storlekar fått tillgång till mängder av information. Det ställer samtidigt stora krav på bibliotekarierna. Vi måste ständigt utbilda oss och hålla oss uppdaterade om alla nyheter. Nya referensskällor och virtuella bibliotek är temat för en heldagskonferens som äger rum i Stockholm. Konferensens fokus ligger på intressanta och användbara digitala referensresurser som tex SCB:s databaser och Litteraturbanken. Dessutom presenteras RASK och Referensbiblioteket.se, två nya projekt med olika målgrupper som syftar till att underlätta för användaren/bibliotekarien att hitta de bästa resurserna på nätet. Inbjudan riktar sig i första hand till folk- och gymnasiebibliotekarie.

Arr: Länecentralerna i Stockholm

17 november, Huddinge Skolbibliotek viktiga så in i Norden

Föreningen Nordens Stockholmsdistrikt, Norden i Fokus, Huddinge kommun och Huddingegymnasiet arrangerar ett aktuellt seminarium angående skolbiblioteken. Syfte är att lyfta fram skolbiblioteket som en resurs för de ungas lärande och sökande efter kunskap och för att väcka intresse för vår närmaste omvärld i Norden. Seminariet riktar sig till politiker, skolledare, elever, lärare, skolbibliotekarie och medlemmar i Föreningen Norden.

Arr: Föreningen Nordens Stockholmsdistrikt m fl.
Mer info: www.biblioteksforeningen.org

17–18 november, Västerås De svenska stiftsbiblioteken i historia och framtid

Konferensen syftar till att dels ge en bild av stiftsbibliotekens uppkomst och framväxt i sitt lärdoms-, kyrko- och utbildningshistoriska sammanhang, dels en bild av deras samlingar och hur dessa utnyttjas idag. De flesta stiftsbiblioteken är syn-

nerligen aktiva idag och nya initiativ har startats, särskilt på bevarande- och katalogiseringsområdena. Stiftsbiblioteken informerar inom ramen för konferensen om pågående aktiviteter och planer för framtiden. Målgrupp är såväl biblioteks-personal som forskare som på olika sätt hanterar äldre samlingar av böcker, handskrifter, musikaler etc.

Arr: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för äldre tryck
Mer info: www.biblioteksforeningen.org

22 november, Luleå Nya referensskällor och virtuella bibliotek

Internet har inneburit att bibliotek av alla storlekar fått tillgång till mängder av information. Det ställer samtidigt stora krav på bibliotekarierna. Vi måste ständigt utbilda oss och hålla oss uppdaterade om alla nyheter. Nya referensskällor och virtuella bibliotek är temat för en heldagskonferens som äger rum i Luleå. Konferensens fokus ligger på intressanta och användbara digitala referensresurser som tex SCB:s databaser och Litteraturbanken. Dessutom presenteras RASK och Referensbiblioteket.se, två nya projekt med olika målgrupper som syftar till att underlätta för användaren/bibliotekarien att hitta de bästa resurserna på nätet. Inbjudan riktar sig i första hand till folk- och gymnasiebibliotekarie.

Arr: Länecentralen i Umeå
Mer info: www.umea.se

24 november, Göteborg Webben och söktjänsterna

En kompetensutvecklande fördjupningskurs i webbsökning tillsammans med Lars Våge. För sjätte gången!

Arr: Ikoner-Akademien
Mer info: www.btj.se/ikoner

25 november, Stockholm Gårdagens nyheter. Om press på biblioteket

Om hanteringen av tidningar och tidskrifter på KB, mikrofilming, artikelindexering, Nya Lundstedt, International Newspaper Work.

Arr: Ikoner-Akademien och Kungl. biblioteket
Mer info: <http://www.btj.se/ikoner>

25 november, Bålsta Informationskompetens och gymnasieskolan 2007

Konferensen riktar sig till lärare, skolledare, bibliotekarie och annan personal på gymnasiet. Den tar upp det framtida gymnasiet, och diskuterar hur undervisning i informationskompetens kan komma att se ut. Föreläsare är Ola Pilerot, biblioteket vid Högsolan i Skövde, Stefan Skimutis, Skolverket och Rolf Viberg, gymnasieinspektör i Bålsta.

Arr: Nätverket för Informationskompetens, ett nätverk som består av lärare och gymnasiebibliotekarie.

Mer info: www.skolbibliotek.se/nik

24–26 mars, Mariehamn Mariehamns litteraturdagar 2006

Litterär festhelg med författarmöten, samtal och debatter, poesi och prosa, musik, litterär supé m.m. Årets tema är PASSION. Välkomna!

Arr: Mariehamns stadsbibliotek
Mer info: www.mhbi.bibl.aland.fi/littdag/

24–25 april, Lund Third Nordic Conference on Scholarly Communication "Beyond Declarations - the Changing Landscape of Scholarly Communication, Lund.

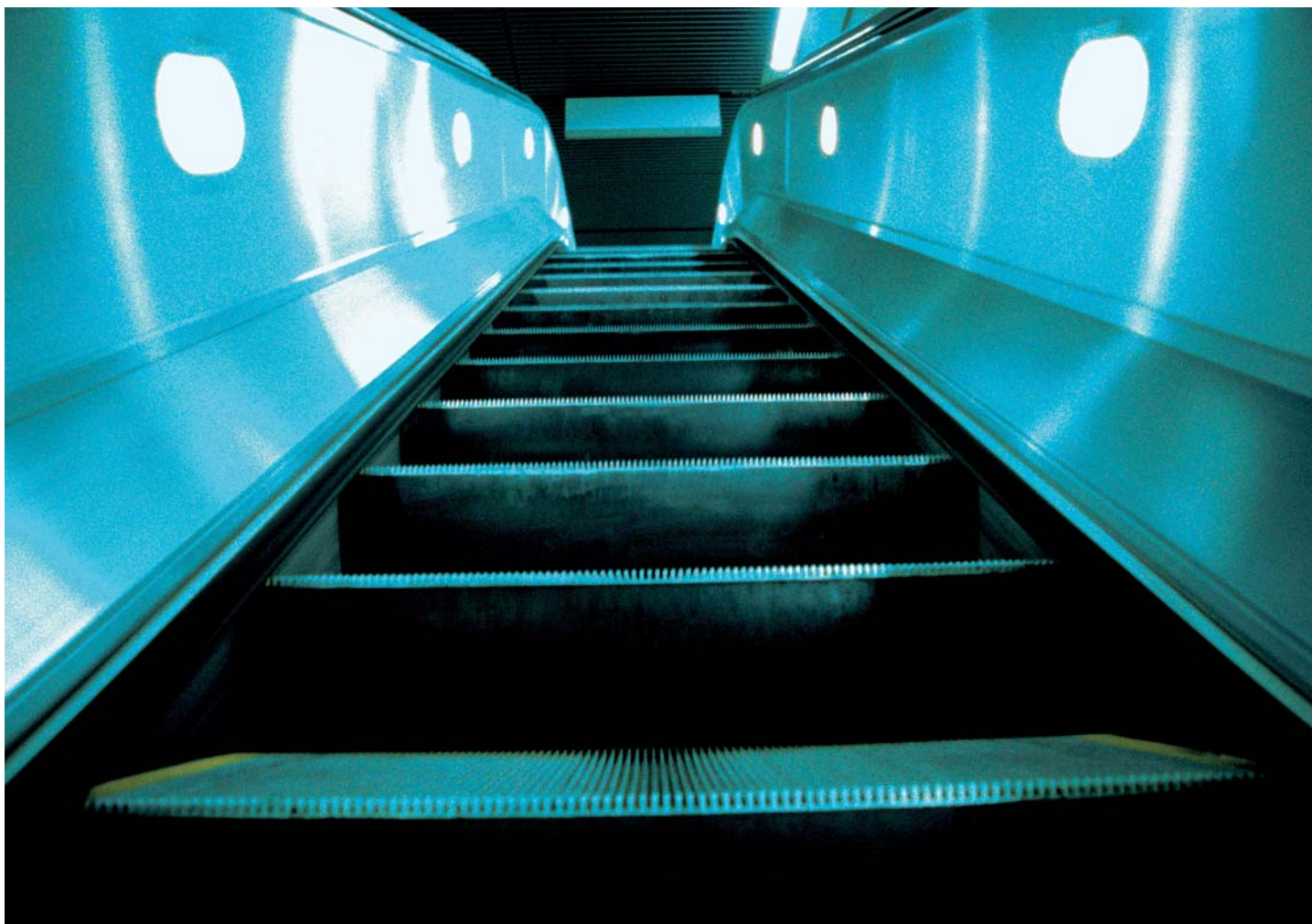
Arr: Biblioteksdirektionen, Lunds universitetsbibliotek
Mer info: www.lub.lu.se/ncsc2006

10–20 maj, Malmö Biblioteksdagarna

10–12 maj 2006
Arr: Svensk Biblioteksforening
Mer info: www.biblioteksforeningen.org

1–24 augusti, Seoul, Korea IFLA General Conference and Council 2006

Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society
Arr: IFLA
Mer info: www.ifla2006seoul.org

Följ med oss in i framtiden!

I takt med att informationssamhället förändras utvecklar EBSCO sina produkter och tjänster för att de på bästa sätt ska passa våra kunder. Allt ifrån e-tidskriftsportaler till vår erfarna personal - EBSCO har människorna, systemen och resurserna för att tillgodose dina behov.

Från 19 kontor runt om i världen erbjuder vi lokal service med global support från vårt internationella huvudkontor. EBSCO:s finansiella stabilitet är en garanti för att vi lever upp till våra åtaganden och fortsätter att utveckla de bäst tänkbara tekniska lösningarna du behöver.

Tillförlitlighet, innovation, service och tekniska lösningar
- endast från EBSCO Information Services.

www.ebsco.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES

Hela kommunen i samma system

FreeLib är Axiells nya webbaserade skolmodul, som kan anslutas till kommunens kommunens BOOK-IT eller LIBRA III-system och nås från vilken dator som helst – i skolan eller hemma.

Lund satsar
på FreeLib
i alla skolor

FreeLib blir grunden när centrala skolförvaltningen och folkbiblioteken i Lund satsar på skolbibliotek i alla kommunala skolor.

Gunilla Herdenberg, bibliotekschef Lund:

– Elever, lärare och skolbibliotekarier i Lund kommer att få tillgång till det samlade mediautbudet vid kommunens alla bibliotek, det blir en verklig standardhöjning. Viktigt är att på ett strategiskt sätt över förvaltningsgränserna i kommunen visa på ett starkt samarbete som gagnar användaren. Det känns också bra som ett första rejält steg mot en biblioteksplan.

Lund:

Tel: 046 - 270 04 00
Fax: 046 - 270 04 90

Göteborg:

Tel: 031 - 710 29 50
Fax: 031 - 69 46 46

Stockholm:

Tel: 08 - 705 80 17
Fax: 08 - 705 80 55

www.axiell.com